Ljubljana, sreda, 26. novembra 1958

LETO XXIV. Štev. 277

IZDAJA IN TISKA CZP »LJUDSKA PRAVICA« DIREKTOR BENO ZUPANČIČ

UREJA UREDNIŠKI ODBOR GLAVNI UREDNIK IN DIREKTOR LISTA IVAN ŠINKOVEC

List izhaja vsak dan razen petka — Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

»LJUDSKA PRAVICA« USTANOVLJENA 4. OKTOBRA 1934 . MED NARODNOOSVOBODILNO BORBO JE IZHAJALA KOT 14-DNEVNIK IN TEDNIK . OD OSVOBODITVE DO 1. JULIJA 1951 KOT DNEVNIK, NATO PA KOT TEDNIK . OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA V REDAKCIJSKI POVEZANOSTI Z »BORBO«

Z ZASEDANJA ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE

Planske naloge za leto 1959 so obsežnejše in odgovornejše pa tudi realnejše in uresničljivejše

Podpredsednik ZIS Mijalko Todorović in direktor Zveznega zavoda za gospodarsko planiranje sta prebrala ekspoze o osnutku zveznega družbenega plana za leto 1959 — Iz poročil dr. Marijana Breclja in Slavka Komarja

Beograd, 25. nov. (Tanjug). — Pod predsedstvom podpredsednika Zvezne ljudske skupščine Vladimira Simića se je začela ob 10.30 skupna seja Zveznega zbora in Zbora proizvajalcev. Na dnevnem redu te seje sta dve točki:

ekspoze podpredsednika ZIS Mijalka Todorovića o osnutku zveznega družbenega plana za leto 1959. Govorili so tudi direktor Zveznega zavoda za gospodarsko planiranje Vojin Guzina ter člana ZIS dr. Marijan Brecelj in Slavko Komar.

ekspoze predstavnika ZIS Mome Markovića o osnutku zakona o invalidskem zavarovanju.

Popoldansko delo Zvezne ljudske skupščine se je začelo z ločenima sejama Zveznega zbora in Zbora proizvajalcev ob 16.30. Po prehodu na dnevni red sta predsednika obeh domov obvestila poslance, da je Zvezni izvršni svet poslal Zvezni ljudski skupščini osnutek zakona o spremembi zakona o prometu z zemljišči in poslopji s prošnjo, naj domova nujno o njem razpravljata. V obeh domovih so ta zakonski osnutek sprejeli na dnevni red sej kot prvo točko. Ker se v obeh domovih ob obravnavanju tega zakonskega osnutka noben poslanec ni oglasil k besedi, sta Zvezni zbor in Zbor proizvajalcev soglasno sprejela osnutek zakona o spremembi zakona o prometu z zemljišči in poslopji. Ta zakon začne veljati takoj potem, ko so ga sprejeli na sejah obeh domov, torej danes.

Potem sta domova prešla na debato o osnutku zveznega družbenega plana za prihodnje leto.

Priprave za sestavo osnutka zakona o železnicah

Na dopoldanski ločeni seji Zbora proizvajalcev je predsednik tega doma Paško Romac prebral odgovor člana ZIS Peka Dapčevića na vprašanja, ki jih je zastavil ljudski poslanec Božidar Čelović iz volilnega okraja Doboj. V odgovoru na prvo njegovo vprašanje je Peko Dapčević rekel, da je Generalna direkcija jugoslovanskih železnic pripravila osnutek tez za predpise o železniškem javnem prometu, ki so nepopolni, ker ne zajemajo tudi drugih železnic — gozdnih, industrijskih itd. V kratkem bodo začeli na pristojnem mestu sestavljati popolne teze in osnutek zakona o železnicah. Sestavili bodo skupno komisijo sekretariata za promet in zveze, Zvezne prometne zbornice in Generalne direkcije jugoslovanskih železnic, ki bo predložila načela tez, potem pa tudi osnutek zakona. Peko Dapčević predvideva, da bo osnutek zakona o železnicah izročen Zveznemu izvršnemu svetu v drugi polovici leta 1959.

Ko je odgovarjal na drugo vprašanje, je Peko Dapčević rekel, da imamo problem nezaključenih razlastitev pri izgradnji železniških prog v vsej deželi, in sicer za vse železniške proge, ki smo jih zgradili od osvoboditve do konca leta 1954. Poslancem je sporočil, da so Jugoslovanske železnice zbrale potrebne podatke, ugotovile približen znesek odškodnine, začele sestavljati elaborate o razlastitvah in zastavile zveznim organom uprave vprašanje zagotovitve potrebnih sredstev za plačilo odškodnine za razlaščeno imovino in stroškov postopka razlastitvenih komisij. Elaborate o razlastitvah na pristojnem mestu že pripravljajo in začeli so se tudi že razlastitveni postopki, odškodnina za razlaščeno imovino pa naj bi bila izplačana do konca leta 1961. Jugoslovanske železnice so v letu 1958 predvidele znesek 50 do 60 milijonov za stroške postopka razlastitvenih komisij in odškodnino, ki zapade na podlagi pravomočnih odlokov.

V odgovor na tretje vprašanje je sekretar za promet in zveze ZIS Peko Dapčević rekel, da Skupnost jugoslovanskih železnic in Skupnost jugoslovanskih pošt, brzojava in telefona še nista sprožili vprašanja in predlogov za poenostavljenje obračuna plač. Ker pa je to splošno vprašanje v našem gospodarstvu, so pristojni zvezni organi že začeli proučevati možnosti, kako bi poenostavili sistem obračunavanja plač.

Iz ekspozeja Mijalka Todorovića

»Kakor ste videli iz predloženega osnutka, smo si z družbenim planom za leto 1959,« je rekel v začetku svojega ekspozeja Mijalko Todorović, »zastavili nadaljnje, nove velike naloge tako na področju razvoja materialno-proizvodnih sil, kakor tudi na torišču zboljšanja življenjskega standarda državljanov, pa tudi na področju vse naše družbene in državne izgradnje, vštevši nadaljnjo krepitev narodne obrambe.

Planirali smo velike gospodarske investicije v vrednosti blizu 600 milijard ali za kakih 6 % več, hkrati pa smo predvideli povečanje izdatkov za narodno obrambo na 199 milijard (z vojno industrijo). Planirali smo povečanje osebne potrošnje za kakih 6 % oziroma realne plače delavcev za 5 %, istočasno pa smo predvideli hitrejšo izgradnjo stanovanj, šol, zdravstvenih ustanov in drugih investicij družbenega standarda, t. j. povečanje za kakih 12 %.

Za uresničenje takšnih ciljev je nujno potrebno veliko povečanje materialne proizvodnje oziroma družbenega brutoprodukta za 11 %, prav tako pa tudi veliko povečanje izvoza za 13 %.

Samo dvoje tako globalno vzetih dejstev jasno kaže velik obseg in težavnost nalog, ki si jih zastavljamo, pa tudi veličino uspehov, ki bi jih s tem dosegli. Ves plan sloni na realnih osnovah, to se pravi, da imamo potrebne pogoje za njegovo izpolnitev v osnovnih proporcih in da niso izčrpane niti vse rezerve, ki jih imamo zdaj v gospodarstvu in ki bi omogočale plan na posameznih točkah tudi preseči.

Tako velik obseg in v določenem smislu napetost plana je opredelilo več činiteljev. Prvič, ta plan se mora držati osnovne linije in okvira petletnega plana. Zato bomo tudi v prihodnjem letu na področju investicij povezovali dosedanje nezaključene programe z novimi, katerih roki za začetek del že potekajo. Ker je petletni plan računal z znatnimi tujimi sredstvi, so tudi znani problemi v zvezi z odpovedjo nekaterih posojil, kakor tudi težave z najetjem drugih, vplivali, da smo izgubili mnogo časa in da smo morali znaten del investicijskih programov, vezanih na uvozno opremo, prenesti na prihodnja leta.

Vsekakor je k temu kopičenju investicij pripomogla tudi zakasnitev v gradbenih delih ter v dobavi in montiranju opreme. Ra[illegible] zen tega so težave s tujimi sredstvi in drugi problemi iz mednarodnih odnosov vplivali, da prevzemamo zdaj nekaj več nalog. Zlasti je treba poudariti, da se bo šele prihodnje leto razvila celotna fronta uresničenja obveznih investicij na nerazvitih področjih.

Drugič, glede razvoja kmetijstva smo zdaj v časovnem presledku, vzporedno z naraščanjem proizvodnje postavlja kmetijstvo tudi večje zahteve kakor samo daje. Zdaj je namreč močno narasel naš uvoz reprodukcijskih potrebščin (kemikalij) in drugih potreb za kmetijstvo, uvoza živil pa še nismo bistveno zmanjšali in tudi nismo ustrezno povečali izvoza kmetijskih pridelkov. Prav tako nam zdaj in v prihodnjih nekaj letih naraščanje kmetijske proizvodnje zastavlja zelo velike naloge na področju investicij za vskladiščenje, predelavo, prevoz itd. kmetijskih pridelkov. To začasno nasprotje med gibanjem

kmetijske proizvodnje in njenim učinkom na osnovne gospodarske bilance bo delovalo še nekaj časa v smeri napenjanja naših planov.

Tretjič, glede življenjskega standarda je bilo po našem mnenju spričo ravni delavskih plač nujno potrebno, da si za prihodnje leto zastavimo nalogo povečanja realne plače za 5 % oziroma skupne osebne potrošnje za 6 %, kar ustreza tudi dinamiki petletnega plana. Istočasno pa smo morali planirati povečanje nalog tudi v ostalih oblikah življenjskega standarda. Zato smo planirali povečanje investicij praktično samo v kmetijstvu, trgovini ter stanovanjski in komunalni dejavnosti, kakor tudi v prosveti in zdravstvu. Na splošno smo menili, da večje naloge v zvezi z gospodarskim razvojem v prihodnjem letu ne bi smeli zmanjšati našega programa za zboljšanje življenja državljanov. Spričo tega so planske naloge obsežnejše in bolj odgovorne pa tudi bolj realne in bolj uresničljive.«

Podpredsednik ZIS Mijalko Todorović je potem govoril o izpolnjevanju tega plana in rekel:

»Na področju življenjskega standarda smo planirali velike, toda povsem realne naloge. Ker bomo stopili v prihodnje leto z bolj stabilnim trgom in cenami, kakor tudi z večjimi zalogami tako industrijskih in mnogih drugih življenjskih predmetov, kakor v začetku letošnjega leta, imamo spričo realnosti planirane industrijske proizvodnje vse pogoje, da zagotovimo nadaljnjo stabilizacijo trga in cen blaga široke potrošnje in dosežemo povečanje realne plače delavcev povprečno za 5 %. Pravim **povprečno** zato, ker je gibanje konkretnih realnih plač odvisno na eni strani od konkretnih nominalnih plač, kar je spet odvisno od doseženih uspehov dane gospodarske organizacije, na drugi pa od gibanja življenjskih stroškov v posameznih krajih, kar je predvsem odvisno od ukrepov in uspehov, ki jih bodo dosegle komune, podjetja itd.

Preiti izključno na serijski, industrijski način graditve stanovanj

Glede uporabe proračuna in raznih družbenih skladov, ki služijo skupni potrošnji in življenjskemu standardu, pa je treba po mojem mnenju še enkrat in zlasti poudariti: izgradnja stanovanj, šol, raznih komunalnih servisov in ustanov ter drugih objektov družbenega standarda še zmerom ni zadovoljiva ne z vidika petletnega plana ne z vidika naraščajočih potreb. Prvič, ne dajemo v te namene sorazmerno dovolj denarnih sredstev, drugič, šole, stanovanja in podobno gradimo tako počasi, neracionalno, drago, ponekod celo razkošno, kot da imamo suficit, ne pa velikega pomanjkanja šolskega, stanovanjskega in podobnega prostora. Očitno je, da s takšno izgradnjo, na primer, stanovanjskega problema ne bomo nikoli uredili.

V obilju perečih problemov in potreb in spričo skromnih sredstev moramo najstrože izbirati cilje in naloge, se usmeriti na glavne življenjske probleme osnovnih ljudskih množic, delavcev, in skladno s tem določati standarde, merila in metode ukrepanja. Bil bi že skrajni čas, da preidemo izključno na serijski, **industrijski** način graditve stanovanj oziroma tipiziranih cenenih šol, če hočemo na primer, da bomo v kratkem odpravili vsaj četrto izmeno v šolah. Kar pa zadeva denarna sredstva, bi rad povedal, da imajo delavski sveti in ljudski odbori na razpolago v raznih skladih (vštevši investicije — toda brez amortizacije) in da je bilo na podlagi njihovih samostojnih sklepov in politike potrošenih za gospodarske organizacije (za osnovna in obratna sredstva) in za razne negospodarske investicije v letu 1954 114 milijard v 1955. letu 143 milijard, v 1956. letu 167 milijard, lani 250 milijard, letos pa kakih 288 milijard. V letu 1959 bodo imeli bržčas na razpolago še več sredstev.

Vprašanje je torej **orientacija** teh samoupravnih organov in teles, v kakšne namene trošijo, kako trošijo, in vprašanje je vpliv delavcev na njihovo politiko in sklepe.

Kmalu bo minilo leto dni od pisma Izvršnega komiteja Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, ki se je med drugim ukvarjalo prav s temi vprašanji. Morali bi torej napraviti bilanco sadov njegovega uresničevanja. Vsekakor bi morali plani ljudskih republik, okrajev in občin, kakor tudi gospodarskih organizacij za prihodnje leto vsebovati konkretno proučevanje programa v tem smislu.

Za uresničenje predloženega plana v celoti so odločilni prvič, vprašanje **delovne storilnosti** na vseh področjih, zlasti v industriji in gradbeništvu, in drugič vprašanje **kmetijstva.**

Med problemi, ki jih s predloženimi zakoni in odloki urejamo v skladu z našimi sedanjimi možnostmi in na podlagi sadov dosedanjih proučevanj, je na prvem mestu problem vzpodbujanja razdelitve dohodka oziroma, bolj konkretno rečeno, izločitve prispevka iz dohodkov gospodarskih organizacij v družbene sklade. Sedanja zelo progresivna lestvica izločanja tega prispevka se je pokazala kot premalo vzpodbudna zlasti glede varčevanja z delovno silo. Kar zadeva varčevanje s sredstvi, pravilno proizvodno usmeritev in druge momente proizvodnje, lahko njeno vzpodbudnost ocenimo kot relativno ugodnejšo. Čeprav bi bila glede na te elemente bolj vzpodbudna, da je v celoti manj ostra in manj progresivna.

Ostrina in progresivnost te lestvice pa sta bili v sedanjem sistemu instrumentov v največji meri pogojeni z objektivnimi odnosi. Po nalogah, ki smo jih morali letos izpolniti, je bilo treba iz dohodka gospodarskih organizacij izločiti v družbene sklade dobro tretjino tega dohodka. Z instrumentom smo morali zajeti velika sredstva, hkrati pa zagotoviti, da je ostalo manj razvitim dejavnostim in organizacijam večidel presežka prek osebnih dohodkov, da bi se tudi te dejavnosti in organizacije hitreje in laže razvijale.

Vzpodbuda za gospodarske organizacije pri delitvi dohodka

Nadaljnje naraščanje gospodarstva in narodnega dohodka, ki naj bi se uresničilo v novem in v naslednjem 1960. letu, nam omogoča, da vzpodbudnost razdelitve za zdaj okrepimo v dveh smereh. Prvič, z določenim omiljenjem progresije za prispevek v družbene sklade iz dohodka gospodarskih organizacij, in drugič, s posebno stimulacijo za večje uspehe, ki jih žanjemo iz leta v leto.

Po osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o prispevkih iz dohodka se je znižal maksimalni odstotek izločenja prispevka v osnovni lestvici od 72 na 70 % in njegova uporaba se je premaknila s presežka dohodka od 80 % nad minimalnimi osebnimi dohodki na presežek 100 %. V zvezi s temi spremembami v osnovni lestvici razdelitve se bo zmanjšal prispevek za družbene sklade oziroma povečal čisti dohodek gospodarskih organizacij v prihodnjem letu po predhodnih računih za kakih 10 milijard.

Hkrati uvajamo tudi nov instrument razdelitve, ki pomeni dodatno stimulacijo za letne uspehe v poslovanju gospodarskih organizacij. Po tem instrumentu se zmanjša prispevek, obračunan po splošni lestvici tistim organizacijam, ki v tekočem letu dosežejo večji dohodek na delavca kakor v prejšnjem. Razlika med prispevkom, ki bi ga dobili z uporabo veljavne lestvice in s prispevkom, ki bi ga dobili, če bi dohodek v tekočem letu razdelili v enakem sorazmerju na gospodarsko organizacijoh in družbene sklade, kakor v prejšnjem, se zmanjša za polovico in toliko za to leto popravi učinek progresije in na tej podlagi poveča čisti dohodek gospodarske organizacije.

Učinek tega zmanjšanja prispevka oziroma povečanja čistega dohodka bo znašal kakih 8 milijard, če bomo dosegli v planu za leto 1959 predvideno povečanje delovne storilnosti. Ta učinek pa je lahko tudi znatno večji, če delovna storilnost bolj naraste, a ta novi instrument razdelitve bo v tej smeri pomembna vzpodbuda.

Te spremembe se ne bodo enako poznale v vseh gospodarskih organizacijah. Predlaganega omiljenja splošne lestvice za izločanje prispevka iz dohoka namreč ni bilo moč doseči, ne da bi se začetek zajemanja prispevka ne premaknil navzdol od 25 na 20 % presežka dohodka nad minimalnimi osebnimi dohodki, pa tudi dodatne stimulacije ne bodo mogle v enaki meri doseči vse organizacije, pa naj bodo objektivno v različnem položaju glede možnosti, da dosežejo večjo storilnost ali pa naj učinek drugih činiteljev v nekaterih primerih uniči pozitivne učinke, ki nastanejo z večjim učinkom delavcev. Oba ta dva momenta zadeneta zlasti organizacije, ki dosežejo samo dohodek do 50 % nad minimalnimi osebnimi dohodki. Pri presoji tega momenta pa ne smemo pozabljati, da obravnavamo znatno število teh organizacij ugodneje, bodisi tako, da jim prepuščamo prispevke iz dohodka, bodisi da jim zmanjšamo razne obveznosti itd.

Zato je med drugim v predloženem zakonu predvideno, da ustanovimo, kakor smo že storili letos v industriji in rudarstvu, skupne rezervne sklade, ki bi vanj tiste organizacije, ki dosežejo relativno večji dohodek, vplačevale prispevek iz vsega dohodka in iz katerega bi črpali sredstva za

(Nadaljevanje na 2. strani)

Novoletna nagrada

Beograd, 25. nov. (Tanjug). — Zvezni izvršni svet je na današnji seji sprejel sklep, po katerem bo delavcem in uslužbencem, zaposlenim v državnih organih in ustanovah ter organizacijah javnih služb, tudi letos, kakor prejšnja leta, izplačana novoletna nagrada v znesku 50 % plače. Nagrade bodo izplačane v decembru letos.

VREMENSKA NAPOVED

za sredo, 26. novembra:

Oblačno, v višjih legah nad 1500 metrov sončno. Nočna temperatura okoli 0, dnevna 5, v Primorju do 15 stopinj C.

Nad zahodno in srednjo Evropo ter Balkanom in Črnim morjem se zadržuje področje visokega zračnega pritiska z jedri nad Britanijo, Balkanom in Črnim morjem.

Snežne razmere: Triglav-Kredarica 110 cm, v ostalih krajih ni snega.

Naloge perspektivnega plana gospodarskega razvoja bomo – kolikor ne bo izrednih motenj – lahko presegli

IZ EKSPOZEJA VOJINA GUZINE

Po ekspozeju podpredsednika ZIS Mijalka Todorovića, ki so ga ljudski poslanci pozdravili z dolgotrajnim ploskanjem, je predsedujoči Vladimir Simić dal besedo direktorju Zveznega zavoda za gospodarsko planiranje Vojinu Guzini.

Ko je govoril o narodnem dohodku in proizvodnji je direktor Zveznega zavoda za planiranje Vojin Guzina rekel, da osnutek plana za leto 1959 skupaj z doseženo proizvodnjo v letu 1957 in realno ocenjeno proizvodnjo v letošnjem letu zagotavlja dinamiko izpolnjevanja perspektivnega plana gospodarskega razvoja v njegovih osnovnih postavkah. Ta dinamika gre za prva tri leta tudi čez naloge perspektivnega plana. Predlagana industrijska proizvodnja za prihodnje leto doseže v primerjavi z letom 1956 indeks 144, vtem ko je s perspektivnim planom predvideno, da bo dosegla v letu 1961 indeks 170. V prihodnjem letu bi dosegli kmetijsko proizvodnjo približno na ravni, predvideni za leto 1961. V gradbeništvu, obrti, trgovini in gostinstvu, t. j. na vseh področjih razen prometa bi v prvih treh letih dosegli znatno večjo dejavnost in proizvodnjo, kakor ustreža dinamiki perspektivnega plana.

Hitrejša je dinamika v uresničevanju narodnega dohodka. Perspektivni plan je planiral za leto 1961 raven narodnega dohodka, merjenega v nespremenjenih cenah, za 54,1 % nad ravnijo v letu 1956. S predlaganim planom bi dosegli v tretjem letu raven, ki je za 37,9 % višja od ravni v letu 1956. Tako bi v treh letih izpolnili 70 % celotne naloge povečanega narodnega dohodka, vtem ko bi nam po dinamiki zadostovalo 55 %. Da bi izpolnili s perspektivnim planom določeno nalogo v tem najvažnejšem izkazu razvoja proizvajalnih sil, bi zadostovalo, da bi v ostalih dveh letih dohodek naraščal po stopnji 6 % letno, kar je manj od stopnje naraščanja narodnega dohodka v obdobju do leta 1956, ko je to naraščanje pravzaprav izključno sledilo iz razvoja nekmetijske dejavnosti.

Na podlagi teh najpomembnejših indikatorjev gospodarskega razvoja — gibanje narodnega dohodka in izkaza proizvodnje po posameznih področjih — lahko sklepamo, da imamo, če ne bodo nastale izredne in večje motnje, realne osnove, da pričakujemo na sektorju proizvodnje in uresničevanja narodnega dohodka, da bomo presegli naloge, določene v perspektivnem planu gospodarskega razvoja.

Industrijska proizvodnja je v zadnjih šestih letih nepretrgoma naraščala. V teh šestih letih se je več ko podvojila. Višja povprečna stopnja naraščanja, kakor je bila planirana, je sad izrednega povečanja industrijske proizvodnje v lanskem letu, kar je omogočilo, da smo planirali za prihodnje leto za 11 % večjo proizvodnjo. Povečanje te proizvodnje ob bistvenem pomenu, ki ga je imel v tem obdobju prehod na novi sistem gospodarjenja z upravljanjem neposrednih proizvajalcev, je sad intenzivnega investiranja v vsem minulem obdobju. Stopnja povečanih investicij se giblje od 6 do 7 % letno. Upoštevati je treba tudi povečanje industrijske proizvodnje nad to stopnjo na podlagi večje, bolj produktivne uporabe strojev in ostalih osnovnih sredstev, na podlagi boljše organizacije dela, bolj redne preskrbe s surovinami in večje strokovne izobrazbe delavcev.

Spričo stopnje investicij v industrijo in stalnega procesa zboljševanja uporabe osnovnih sredstev imamo realne osnove, da pričakujemo, da bo industrijska proizvodnja v naslednjem obdobju naraščala v razmeroma visoki stopnji.

V nekaterih proizvodih bomo že leta 1959 presegli nalogo določeno za leto 1961

Izpolnjevanje perspektivnega plana po posameznih ožjih skupinah in panogah industrijske proizvodnje v osnutku plana za leto 1959 ni enakomerno. V nekaterih panogah in skupinah gre gibanje proizvodnje v osnutku plana znatno pred dinamiko petletnega plana. To velja zlasti za kovinsko industrijo, za ladjedelništvo in elektroindustrijo, za proizvodnjo električne energije, nekoliko manj pa za tekstilno in živilsko industrijo. V nekaterih posameznih in pomembnih proizvodih bi v letu 1959 dosegli in presegli nalogo, določeno za leto 1961. To velja za proizvodnjo svinca, traktorjev, ladij, pohištva, radio aparatov, obutve itd.

V nekaterih industrijskih panogah proizvodnja po osnutku plana za leto 1959 zaostaja za dinamiko perspektivnega plana. To se nanaša na industrijo premoga, industrijo gradbenih potrebščin, industrijo papirja in celuloze in grafično industrijo. Pri premogu, celulozi in papirju je zaostajanje navidezno, ker gre za to, da je sam perspektivni plan predvidel znatnejše povečanje šele v zadnjih letih petletnega obdobja. Treba pa je poudariti tiste pomembne postavke industrijske proizvodnje, kjer je prišlo do zaostajanja zaradi zakasnitve kapitalne izgradnje in kjer tega zaostajanja še do leta 1961 izgradnje ne bi pospešili, ne bi mogli nadoknaditi. Najpomembnejše je v tem oziru zaostajanje proizvodnje umetnih plošč v lesni industriji, umetnih gnojil v kemijski industriji in sladkorja pri živilski industriji.

V planu za leto 1959 računamo z nenehoma naraščajočo uporabo sredstev za pospeševanje kmetijske proizvodnje. Tako je predvideno, da bomo iz domače proizvodnje in delno iz uvoza v letu 1959 zagotovili naslednje dodatne stroje in naprave: traktorjev 6600, kombajnov 1500 ter 37.000 ton kmetijskih strojev in opreme. Tako bodo imele kmetijske organizacije ob koncu leta 1959 kakih 31.000 traktorjev in kakih 3500 žitnih kombajnov. Za leto 1956 in 1957 je bilo na razpolago kakih 16.000 traktorjev.

Računamo s celotno potrošnjo umetnih gnojil, in sicer 750.000 ton v jesenski in 850.000 ton v pomladni setvi. Potrošnja umetnih gnojil naj bi torej znašala v letu 1959 kakih 150 kilogramov na hektar obdelovalne površine proti 98 v letu 1957 in 120 v letošnjem letu.

Na družbenem sektorju računamo, da bo znašala ta potrošnja kakih 800 kilogramov na hektar. Računamo tudi z nadaljnjim povečanjem uporabe sredstev za zaščito rastlin. Zagotovljeno nam je tudi nadaljnje povečanje uporabe dobre semenske pšenice in hibridne koruze.

Večja zvezna sredstva za investiranje v kmetijstvo, trgovino in živilsko industrijo

Vojin Guzina je potem govoril o potrebi po racionalnem izkoriščanju povečane kmetijske proizvodnje. Spričo aktualnosti tega problema je družbeni plan za leto 1959 predvidel večja zvezna sredstva za investiranje v kmetijstvo, trgovino in živilsko industrijo. Razen tega je treba usmeriti lokalna in ostala decentralizirana investicijska sredstva na urejanje tega problema.

V nadaljevanju svojega govora je Guzina govoril o zaposlenosti in delovni storilnosti in rekel, da smo lani na novo zaposlili 170.000, letos pa 180.000 delavcev in uslužbencev. To znatno presega letni prirastek aktivnega prebivalstva, tako da kažejo ti podatki na zelo intenziven proces prehajanja prebivalstva iz kmetijstva v industrijo in ostale nekmetijske dejavnosti, kakor tudi bolj intenzivnega zaposlovanja znotraj delavsko-uslužbenskih družin.

Spričo neugodnega učinka prevelike zaposlitve in po velikem povečanju zaposlenosti v minulih dveh letih določa plan za leto 1959 bolj zmerno zaposlitev nove delovne sile oziroma 125.000 na novo zaposlenih, od teh samo 13.000 v negospodarskih dejavnostih, kjer je bilo prvi dve leti petletnega obdobja povečanje števila zaposlenih znatno nad predvidevanji perspektivnega plana.

V nadaljevanju govori poročilo o plačilni bilanci in zunanji trgovini ter poudarja, da predvideva plan povečanje izvoza od 119.8 milijarde (računano po uradnem tečaju) v letu 1957 oziroma od 135.7 milijarde, kolikor cenijo, da bo znašal letošnji izvoz, na 154 milijard v letu 1959. Osnutek plana predvideva povečanje uvoza za reprodukcijo v znesku 106.5 milijarde v letu 1957 oziroma od 110 milijard v letošnjem letu na 120.8 milijarde v letu 1959.

Osnutek plana za leto 1959 predvideva nadaljnje zmanjšanje primanjkljaja v plačilni bilanci. Težnja tega zmanjševanja ni tako močna, ta težnja je šibkejša od tiste, ki bi ustrezala namenom perspektivnega plana in to je nedvomno dejstvo, s katerim ne moremo biti zadovoljni. Toda ta težnja po absolutnem zmanjšanju primanjkljaja, čeprav šibkejša, se pojavlja ob stalnem in občutnem naraščanju zunanjetrgovinske menjave in neblagovnih dohodkov.

Ko je govoril o investicijah v planu za prihodnje leto, je Vojin Guzina rekel, da so planirane na 566 milijard proti 557 milijardam, kolikor bodo znašale po cenitvah v letošnjem letu. Investicije v obratna sredstva se povečajo od 90 na 99 milijard.

Prihodnje leto naj bi se povečale investicije samo v kmetijstvo, trgovino in gostinstvo, delno v vodno gospodarstvo, pri negospodarskih investicijah pa v družbeni standard (v stanovanjsko in komunalno izgradnjo, zlasti pa v šolstvo in zdravstvo). Investicije na vseh ostalih področjih gospodarstva (industrija, promet itd.), kakor tudi investicije v administracijo, naj bi se zmanjšale ali ostale približno na letošnji ravni. Akumulacije v narodnem dohodku, ki so znašale v letu 1956 22,7 %, se bodo zmanjšale v letu 1959 na 20,3 % in se tako približale tistemu proporcu, ki ga je postavil perspektivni plan za leto 1961.

Osnutek plana za leto 1959 predvideva povečanje investicij iz splošnega investicijskega sklada v večji stopnji, kakor so se povečale celotne investicije v letu 1959 se bomo morali lotiti vrste projektov, ki jih bomo morali uresničevati ali pa bolj intenzivno investirati vanje, če hočemo izpolniti naloge perspektivnega plana. Gre za zgraditev tovarn umetnih gnojil in sladkornih tovarn.

Predvideno povečanje osebne potrošnje v skladu s predvidenim povečanjem delovne storilnosti

Večje bodo investicije iz splošnega investicijskega sklada in zveznih sredstev v LR Makedoniji, LR Črni gori in na Kosmetu, ki bodo znašale prihodnje leto 48,5 milijarde ali dobro petino vseh investicij iz tega sklada.

Ko je potem govoril o življenjskem standardu, je Vojin Guzina rekel, da je predvideno povečanje osebne potrošnje približno za 5 % na prebivalca v skladu s predvidenim povečanjem delovne storilnosti. To povečanje ustreza stopnji letnega povečanja, ki jo je določil perspektivni plan.

Od stabilnega gibanja gospodarstva, je rekel na koncu Guzina, je bistveno odvisno ali in kako bomo izpolnili določene planirane naloge. Zato osnutek plana za leto 1959, čeprav nadaljuje politiko intenzivnega razvoja, hkrati računa s pogoji in ukrepi, ki naj pripomorejo k stabilnemu razvijanju gospodarskega življenja.

Kot splošno ugoden materialni pogoj za stabilnost gospodarstva v prihodnjem letu v zadnjih letih doseženo povečanje zalog surovin in izdelkov. Za leto 1959 predvideva plan nadaljnje investicije v obratna sredstva skladno z gibanjem proizvodnje in prometa.

Kot nadaljnji pomembni element, ki naj prispeva k bolj stabilnemu gibanju gospodarstva, predvideva osnutek plana na ravni federacije gospodarske rezerve, ki jih bomo porabili za odstranitev teženj po motnjah med letom.

Razen tega poudarja osnutek plana priporočilo republikam, okrajem in občinam, naj, ko bodo sestavljale svoje plane in proračune, predvidijo ustrezne rezerve, s katerimi bi zagotovile bolj stabilno izpolnjevanje planskih nalog med letom.

Na popoldanski seji Zveznega zbora so o predlogu zveznega plana razpravljali narodni poslanci Dušan Bogdanov, Hajro Kapetanović, Petronije Savović, Miloš Milaković, Stojan Milenković, Franc Rant, Sinan Hasani in Dragiša Lukić.

Prvi govornik na seji Zbora proizvajalcev je bil Viktor Stopar, potem pa so razpravljali še Branislav Ikonić, Anton Petkovšek, Ištvan Vig, Janez Kermavner, Ivan Pavliško, Djordje Gvozdenović, Pavela Humek, Vladimir Logar, Gregor Klančnik in drugi.

Oba doma bosta jutri nadaljevala razpravo in sicer ob 8.30.

IZ EKSPOZEJA MIJALKA TODOROVIĆA

VEČJA ODGOVORNOST

neogibna posledica razširitve pravic gospodarskih organizacij

(Nadaljevanje s 1. strani)

hitrejši razvoj in za potrebe bolj vzpodbudnega nagrajevanja delavcev v organizacijah, ki ne dosežejo za to zadostnega dohodka. Dohodek teh skladov bi bil tudi del — po predloženem odloku 10 % posebnega deleža tistih organizacij, ki ga bodo dosegle. Tako bi vse organizacije bolj neposredno čutile prednosti splošnega povečanja delovne storilnosti v vsem gospodarstvu. Po predloženem odloku bi imeli ti skladi družbeno upravljanje, ustanovili pa bi jih za posamezna gospodarska področja.

Podpredsednik Mijalko Todorović je govoril v nadaljevanju svojega ekspozeja o tem, da s predloženimi zakoni in odloki urejamo uporabo sredstev po gospodarskih organizacijah.

S predloženimi spremembami zakona o sredstvih gospodarskih organizacij nadalje razširjamo pravice gospodarskih organizacij glede razpolaganja s sredstvi, ki jim pripadajo po razdelitvi skupnega dohodka. Glavna sprememba se nanaša na konkretno razpolaganje s še nerazdeljenimi sredstvi, ima pa mnogo širši pomen, kakor bi utegnili sklepati na prvi pogled.

S spremembo dobe gospodarske organizacije pravico, da lahko nerazdeljena sredstva uporabijo kot obratna in da jih lahko naknadno porazdele tudi na druge sklade ter tako uporabijo za druge namene. S tem delno odpravljamo dosedanjo popolno omejitev glede sprememb namembnosti sredstev, ki jih uporabljamo kot obratna in tako omogočamo, da jih organizacija sama razdeli kar najbolj smotrno.

S tem dobimo podlago za bolj učinkovito kreditno politiko. Namesto, da banka odloča in odgovarja glede povečanja ali zmanjšanja obratnih sredstev, s tem pa tudi glede možnosti proizvodnje oziroma proizvodnih obratnih rezerv, se zdaj odločanje o tem — pa tudi odgovornost za to — prenese v večji meri na gospodarske organizacije, banki pa je omogočeno, da v okviru kreditne bilance in danih pooblastil uveljavlja bolj elastično kreditno politiko, bolj prilagojeno potrebam splošne gospodarske politike. Večja odgovornost gospodarskih organizacij za njihov lastni položaj seveda ne pomeni otežkočanja njihovega položaja. Ta odgovornost je samo neogibna posledica razširitve pravic gospodarskih organizacij, ki po svoji naravi, kakor med drugim tudi vse samoupravljanje nikoli ne more biti brez večje odgovornosti.

Ta sprememba ima tudi določen praktičen pomen, da čimbolj omejimo uporabo prostih sredstev za investicije v osnovna sredstva in njihovo uporabo usmerimo na zbiranje proizvodnih in obratnih rezerv oziroma na povečanje proizvodnje v okviru razpoložljivih zmogljivosti.

Možnost, da nerazdeljena sredstva lahko uporabijo kot obratna, potem pa preneso tudi v druge sklade, bo nedvomno pripomogla, da se bo zmanjšal pritisk na investicije v osnovna sredstva oziroma, da bomo to investiranje začasno odgodili, dokler ne bomo zbrali več sredstev in tako zagotovili njihove bolj racionalne uporabe.

Ko je Mijalko Todorović govoril o spremembi odloka o uporabi amortizacije, je rekel, da s tem gospodarskim organizacijam omogočamo, da lahko uporabljajo blokirano amortizacijo za odplačevanje anuitet s pogojem, da predhodno uporabijo za to polovico proste amortizacije namesto cele, kakor doslej. Razen tega s tem ne le olajšujemo odplačevanja anuitet, marveč tudi postopoma sproščamo sredstva, ki so bila doslej za posamezne organizacije »zamrznjena«. Prav tako bomo omogočili tudi formiranje določenega rezervnega sklada osebnih dohodkov, česar doslej ni bilo.

Ugodnosti za uspešnejše delo gospodarskih organizacij

Podpredsednik Mijalko Todorović je v tej zvezi rekel, da pomenijo vse te spremembe nadaljnji pomembni korak v smeri čedalje bolj prostega razpolaganja z družbenimi sredstvi za proizvodnjo po organih delavskega upravljanja. V ekspozeju je nadalje rečeno, da se ostale predložene spremembe predpisov o razdelitvi nanašajo na posamezne gospodarske dejavnosti in njihovo posebno obravnavanje v razdelitvi.

»S predloženimi zakonskimi odloki,« je rekel med drugim Mijalko Todorović, »dajemo na področju industrije in rudarstva določene olajšave za proizvodnjo premoga, za industrijo gradbenih potrebščin za del lesne industrije, za konservno industrijo in nekatere druge dejavnosti na tem področju gospodarstva. Olajšave dajemo nadalje za kmetijstvo v celoti, za gradbeništvo, za del prometa, del trgovine, posebej za trgovino z živili ter uslužnostno obrt in gostinstvo.

Te olajšave ne pomenijo niti za te dejavnosti uporabe nekakšnega posebnega sistema, marveč samo v okviru enotnega sistema uporabljamo zanje kvantitativno nekoliko milejše instrumente. Toda niti uporaba takšnih milejših instrumentov nima značaja trajnih olajšav: dajali jih bomo samo dotlej, dokler je to pogojeno z aktivno težavnejšimi razmerami v proizvodnji ali prometu ustreznih proizvodov ali storitev.

Spremembe v razdelitvi dohodka pomenijo ugodnejše pogoje za gospodarjenje v naslednjem obdobju in odstranitev večjega števila dosedanjih ovir. S tem se še bolj stabilizira položaj gospodarskih organizacij in komun. Ta stabilnost v pravicah in dolžnostih gospodarskih organizacij je bistven element tudi splošne stabilnosti gospodarstva v celoti.

To pa so samo splošne, izredne ugodnosti za uspešnejše delo gospodarskih organizacij. Stvar s tem ni izčrpana, marveč se šele začenja.

Šele zdaj nastaja tisto zamotano delo za uporabo teh ugodnosti: vprašanje notranje organizacije podjetij, sistema nagrajevanja, najbolj produktivne tehnologije, poslovnega združevanja, nadaljnje razdelitve dela itd. V osnutku plana naravnost računamo s tem, da se bo na teh področjih, zlasti v industriji, šele zdaj razvila široka pobuda za vedno novejše, za vedno bolj smele metode organizacije proizvodnje in nagrajevanja oziroma gospodarjenja v celoti. Pomoč sindikatu zbornic in drugih družbenih organizacij na tem sektorju bi bila zelo dragocena.«

Na koncu ekspozeja je Mijalko Todorović rekel:

»Tudi v tem planu so prišla do izraza osnovna načela naše politične in gospodarske koncepcije kot konkretni problemi, izvirajoči iz dosedanjega razvoja. Zveznemu izvršnemu svetu se ni zdelo nujno potrebno in tudi ne smotrno, da bi se zavoljo nekaterih specifičnih perečih notranjih, zlasti pa mednarodnih problemov odločil za nekakšne restrikcije. Toda še bolj neupravičene in škodljive bi bile razne demagoške in neodgovorne zahteve in pretiravanja v potrošnji bodi na področju proračuna ali investicij ali osebne potrošnje.

Za realistično dinamično politiko razvoja naše družbe

»Mi smo proti birokratski megalomaniji, kakor je tovariš Tito že večkrat poudaril, ko se v imenu »višjih ciljev« kar naprej in v nedogled zahtevajo žrtve od delovnih ljudi, toda mi smo proti malomeščanskemu drobnjakarstvu, ko drobni sebični računi vsakdanjega življenja zamegle sleherno perspektivo in zavirajo vsak revolucionarni razmah. Mi smo in moramo biti za realistično dinamično politiko razvoja naše mlade socialistične družbe, ki nenehoma napreduje in se nepretrgoma presnavlja.

Glede tega konkretizira letošnji plan isto, kar smo že določili s perspektivnim planom: naše prizadevanje, da čimprej premagamo nezadostno gospodarsko razvitost, ki daje materialne okvire, še zmerom preozke za čedalje širši razmah in razcvet še bolj svobodnih socialističnih odnosov in oblik, ki daje materialno podlago, še zmerom pretanko za večjo in popolnejšo materialno blaginjo delovnih ljudi. Toda dejstvo, da planiramo sorazmerno vzporedno naraščanje akumulacije in življenjskega standarda, da smo znotraj investicij zagotovili relativno najboljšo sestavo, to dejstvo prav bistveno prispeva, da bo ta plan vzlic obsežnosti in težavnosti nalog bolj uresničljiv in da bo pomenil nadaljnjo gospodarsko stabilizacijo v celoti.

Zato njegova izpolnitev ne zahteva nobenih izrednih žrtev in tudi ne nobene posebne požrtvovalnosti. Vsekakor pa predpostavlja:

dosledno uresničevanje enotnosti, s planom določene linije v vseh planih (republiških, okrajnih, občinskih, v podjetjih itd.), kar največje varčevanje z družbenimi sredstvi in vestno izpolnjevanje dolžnosti nas vseh. Popravki v instrumentih razdelitve zdaj bolj omogočajo materialno kompenzacijo doseženih uspehov posameznikom in samoupravnim enotam.

V imenu Zveznega izvršnega sveta vas prosim, da sprejmete predloženi plan in predložene zakonske predpise.

Osebna potrošnja in trg

Iz govora dr. Marijana Brecelja

Po krajšem odmoru se je nadaljevala seja Zveznega zbora in Zbora proizvajalcev. Predsedujoči je dal besedo dr. Marijanu Brecelju, članu ZIS, ki je govoril o osebni potrošnji in trgu.

»V minulih dveh letih,« je rekel dr. Brecelj, »smo dosegli povečanje skupne osebne potrošnje za 19.7 % oziroma 17.8 % na prebivalca, kar je nekaj nad povprečjem, predvidenim s petletnim planom. Povečanje osebne potrošnje ni bilo enakomerno.

V letu 1957 je naraščala znatno hitreje in znašala 14,4 % oziroma 12,4 % na prebivalca. V letu 1958 pa ni bilo predvidenega naraščanja osebnega dohodka, ker smo imeli v kmetijstvu slabšo letino. V takšnih pogojih nismo mogli v celoti doseči predvidenega povečanja osebne potrošnje za 8 % oziroma za 6.2 % na prebivalca. Čeprav pa narodni dohodek ni naraščal, je skupna osebna potrošnja v letošnjem letu narasla za 4.6 % oz. za 3.1 % na prebivalca. Na zaostajanje v naraščanju osebne potrošnje je vplivalo tudi zaostajanje v predvidenem naraščanju delovne storilnosti in vključevanje večjega števila zaposlenih, kakor je bilo predvideno. Na razvoj osebne potrošnje je neugodno vplivalo tudi pomembno povečanje investicijske potrošnje.

Ko presojamo v celoti izpolnitev osnovne naloge petletnega plana, — zboljšanje življenjskega standarda — moramo ugotoviti, da smo v letu 1958 prispevali znatne napore našega gospodarstva, da bi omogočili povečanje osebne potrošnje in da smo dosegli — v okviru naših gospodarskih možnosti realne in pozitivne uspehe. To dokazuje tudi povečani delež osebne potrošnje v realiziranem narodnem dohodku, ki je znašal lani 57 %, letos pa je narasel na 60 odstotkov.

Razvoj osebne potrošnje v velikih mestih — je rekel nadalje Marijan Brecelj, zaostaja, in sicer tako zaradi določene ponovne razdelitve potrošnega sklada, do katere je prišlo spričo nezadostno stabiliziranih in urejenih splošnih odnosov na trgu, kakor

tudi zaradi posebnih težav in pomanjkljivosti v organizaciji preskrbe teh mest. V začetku oktobra je ZIS povečal plače in pokojnine ob potrebnih popravkih cen nekaterih proizvodov. Namen tega je bil, da bi se zboljšali pogoji za razvoj osebne potrošnje industrijskega in mestnega prebivalstva. Ti ukrepi so mogli roditi pozitivne sadove za življenjski standard samo s pogojem, da ostane stabilna splošna raven cen in da se zaradi povečanja plač ne zvišajo cene potrošnih dobrin. Lahko rečemo, da smo te ukrepe uspešno uveljavili in da so rodili na trgu in v življenjskem standardu pozitivne sadove.

Povečana potrošnja nekaterih važnih živilskih in industrijskih predmetov

V zvezi z razvojem osebne potrošnje v letu 1958 moramo poudariti, da se je nadaljevala pozitivna težnja po spreminjanju njene sestave. Res, v letu 1958 se delež stroškov za prehrano v skupni potrošnji ni bistveno zmanjšal, nastale pa so nekatere pozitivne spremembe, ki se zrcalijo v povečani potrošnji nekaterih važnih živilskih in industrijskih predmetov. V sestavi prehrane se je povečala potrošnja sladkorja na prebivalca za 7 %, sadja za 9 %, mesa za 10 %, maščob za 9 % in jajc za 5 %. Razen tega skupna kaloričnost hrane narašča. Vtem ko je znašala lani 2936 kalorij na prebivalca dnevno, znaša letos 3017 kalorij.

Narasla je tudi potrošnja važnejših predmetov na prebivalca glede na lansko leto in sicer: bombažnih tkanin za 10,5 %, svilenih tkanin za 12 %, usnjene obutve za 14 %, radio aparatov za 5 %, termičnih aparatov za gospodinjstvo za 13 %, pohištva za 12 % itd.

Za zboljšanje materialne baze življenjskega standarda v prihodnjem letu je treba razen povečanja proizvodnje industrijskega blaga za široko potrošnjo poudariti tudi potrebo po znatnejšem povečanju zmogljivosti uslužnostne obrti, kakor tudi ustanavljanje servisov za potrebe gospodinjstva.

Na zboljšanje življenjskega standarda in ureditev trga v prihodnjem letu bo po mnenju dr. Brecelja ugodno vplivalo tudi dejstvo, da bomo imeli več prehodnih zalog, tako industrijskih kakor tudi važnih živilskih predmetov. Zaloge industrijskih izdelkov bodo v začetku prihodnjega leta za 20 % večje, kakor so bile v začetku leta 1958. Večje so tudi zaloge osnovnih živilskih proizvodov.

Potem je Marijan Brecelj govoril o organizaciji blagovnega prometa in poudaril, da smo za ureditev trga kmetijskih pridelkov — kjer so organizacijski problemi zlasti pereči — letos storili pomembne ukrepe, ki jih že uveljavljamo. Pričakovati je, da bodo že prihodnje leto začele poslovati sodobne tržnice v Beogradu, Sarajevu, Skoplju, v Ljubljani in Tuzli, razen tržnice v Zagrebu, ki že posluje. Čeprav organizacijske ukrepe za ureditev kmetijskega trga šele uveljavljamo, lahko po mnenju dr. Brecelja ugotovimo, da so že doslej rodili pozitivne sadove. V ta namen je treba poudariti, da morajo zlasti gospodarske organizacije zboljšati svoje delo, začenši z zadrugami, ki morajo mnogo storiti, da se usposobijo za promet, do mestnih preskrbovalnih podjetij.

Kot pozitivno dejstvo, kadar govorimo o organizacijskem stanju v trgovini, je državni sekretar za blagovni promet poudaril večjo dejavnost ljudskih odborov mest v obravnavanju teh problemov. Ljudski odbori mest postajajo čedalje važnejši činitelj, tako v materialni izgradnji trgovine, kakor tudi v njenem organizacijskem urejanju. Naša trgovina se ne more izgrajevati samo iz lastnih sredstev, ker ni dovolj akumulativna. To velja zlasti za trgovino s kmetijskimi pridelki, ki moramo v njeno izgradnjo največ investirati in ki je glede možnosti akumuliranja v slabem položaju. Federacija podpira tudi izgradnjo trgovine s krediti iz splošnega investicijskega sklada. Ti krediti se bodo v prihodnjem letu povečali, toda po svojem obsegu so lahko res samo pomoč pri hitrejši izgradnji, nikakor pa niso rešitev za samo izgradnjo in materialni razvoj trgovine. To velja tembolj, ker so centralni krediti v večji meri osredotočeni na izgradnjo velikih objektov, kakor so silosi in skladišča. Najvažnejšo vlogo v izgradnji in v organizaciji trgovine v mestih, zlasti trgovine s kmetijskimi pridelki, imajo torej ljudski odbori. Potrebno je, da dejavnost ljudskih odborov v obravnavanju problemov preskrbe in življenjskega standarda, ki je že zdaj v nekaterih mestih na zavidanja vredni višini, ne bo kampanjska, marveč da se nenehoma razvija, ker bodo sedaj tudi uspehi trajni. Nadaljevanje svojega govora je dr. Marijan Brecelj posvetil vprašanju stabilizacije trga. Stabilizacijo cen zagotovimo predvsem po gospodarski poti, z vskladitvijo materialnih bilanc ter z raznimi gospodarskimi ukrepi in instrumenti. Zato ne čutimo potrebe po razširitvi administrativne kontrole nad cenami. In tudi ne po administrativnem vmešavanju v cene. Toda z administrativno kontrolo moramo intervenirati v posameznih primerih neupravičenega zvišanja cen, ki ni sad objektivnih odnosov na trgu, marveč raznih subjektivnih činiteljev in kombinacij.

Posebno pozornost moramo posvetiti stabilizaciji cen kmetijskih pridelkov. Te cene so se zadnja leta razmeroma naglo razvijale in občutno naraščale. Od leta 1952 je narasel skupni indeks odkupnih cen za 58 %, kar je vsekakor povzročilo določene pretrese na trgu in v preskrbi. Splošni indeks odkupnih cen kmetijskih pridelkov je 25-krat večji, kakor je bil leta 1938, vtem ko je indeks cen industrijskega blaga na drobno 14-krat večji. Škarje so se torej občutno pomaknile v korist kmetijskih pridelkov. Kolikor pa je videti težnje po nadaljnjem naraščanju cen kmetijskih pridelkov, te težnje niso upravičene. Upoštevati moramo pričakovano povečanje kmetijske proizvodnje v letu 1959 za 21 %, kar pomeni, da je sedanja raven teh cen — bodi z vidika ponudbe na trgu, bodi z vidika formiranja dohodkov proizvajalcev — absolutno zadostna. Druga stvar je, če čutimo morda potrebo po vskladitvi cen nekaterih proizvodov.

Ko je govoril o kontroli, je Marijan Brecelj rekel, da so se tega dela precej lotili ljudski odbori mest ob uporabi različnih metod od predpisovanja stroškov prometa ali cen na drobno posameznih proizvodov do zmrzovanja cen na drobno vseh proizvodov in storitev. Ni dvoma, da je bila intervencija mest tudi tokrat koristna, zlasti v dneh po nedavnem povečanju plač, da se zagotovi potrebna stabilnost cen.

Na koncu je Marijan Brecelj rekel, da bomo morali proučiti in dopolniti sistem evidence in kontrole cen v celoti, ki naj čimbolj sloni na gospodarskih instrumentih.

Dosedanje izkušnje

nam omogočajo, da se vneto lotimo razširjenega programa modernizacije kmetijstva

Iz govora Slavka Komarja

Po govoru Marijana Brecelja je stopil na govorniški oder član ZIS Slavko Komar, ki je obrazložil plan razvoja gospodarske proizvodnje v prihodnjem letu.

Slavko Komar je rekel, da smo se planiranja obsega kmetijske proizvodnje za leto 1959 metodično lotili drugače kakor prej, ker smo opustili klasično izračunavanje obsega kmetijske proizvodnje v celoti in ocenjevanja na podlagi skupnih razpoložljivih sredstev. V nasprotju s tem — je rekel Slavko Komar — smo že pri planiranju imeli pred očmi načelo koncentracije sredstev pri kmetijskih organizacijah in njihovega racionalnega izkoriščanja, kakor tudi pridobljene izkušnje. Najprej smo ocenili, koliko lahko dosežemo na velikih socialističnih gospodarstvih in v kooperaciji zadrug z individualnimi kmeti, to se pravi, kaj lahko dosežemo z organizirano proizvodnjo ob uporabi sodobnih tehničnih sredstev. Za ostali del proizvodnje na površinah, kjer za zdaj ne moremo kaj prida vplivati, je predvidena ocena na običajen način povprečja.

Če se tako lotimo problema, je nadaljeval Slavko Komar, in če vsa razpoložljiva sredstva za pospeševanje kmetijske proizvodnje — mehanizacijo, umetna gnojila, dobro seme, sredstva za zaščito ter napore strokovne službe — osredotočimo pri vseh naših organizacijah približno na 1 milijon 800.000 hektarov, lahko pričakujemo s planom predvideni obseg poljedelske proizvodnje. S koncentracijo sredstev na 800.000 hektarov površine kmetijskih posestev kmečkih delovnih zadrug in zadružnih ekonomij ter na milijon hektarov, ki jih je treba zajeti s programom zadružnih akcij z različnimi oblikami kooperacije in kontrahiranja, lahko pričakujemo na teh površinah 100 odstotkov večji pridelek, kakor so bili povprečni donosi na takšnih površinah, ki jih ni zajela naša akcija modernizacije. Za to imamo dovolj izkušenj in organizacijskih sposobnosti, pa tudi kadrov, materialna baza tako v osnovnih kakor tudi v obratnih sredstvih pa nam je v glavnem zagotovljena.

Slavko Komar je potem poudaril, da smo jesensko setev zaključili uspešno, za kar se moramo zahvaliti ugodnemu vremenu ter pravočasni zagotovitvi reprodukcijskih potrebščin in mehanizacije. Akcijski program setve italijanske pšenice smo izpolnili v celoti — zasejali smo nad 300.000 hektarov, načrta setve domače pšenice z večjo agrotehniko pa nismo v celoti izpolnili. Slavko Komar je rekel, da imamo še velike možnosti, da z organizirano akcijo prek kontrahiranja vplivamo na proizvodnjo na planiranih površinah z zimsko in pomladno uporabo umetnih gnojil in tako izpolnimo predvideni načrt.

Vsa socialistična gospodarstva bodo uporabljala agro- in zootehnične ukrepe

Ko je govoril o pripravah na pomladno setev, je Slavko Komar rekel, da smo se razen akcije za posejanje 550.000 ha s semenom hibridne koruze in 300.000 ha z domačimi vrstami koruze z večjo agrotehniko organizirano lotili priprav na sodobno proizvodnjo industrijskih kultur in sočivja na blizu 400.000 ha. Kakor vidimo, je rekel Slavko Komar, v nasprotju s prejšnjimi leti pozornosti nismo usmerili samo na ureditev vprašanja žita. Izkušnje, ki smo si jih pridobili s pšenico in koruzo, kakor tudi ukrepi glede drugih poljedelskih kultur in živinoreje so nam omogočili, da se vneto lotimo tako razširjenega programa modernizacije in torej tudi proizvodnje glavnih kmetijskih pridelkov, vštevši živinoreje.

Za prihodnje leto torej pričakujemo, da bodo vsa socialistična gospodarstva uporabljala sodobne agro- in zootehnične ukrepe. Glavno vprašanje pa je razširitev te fronte z raznimi oblikami sodelovanja zadrug in kmetijskih posestev z individualnimi kmeti. Razne oblike kooperacije omogočajo, da sodobne ukrepe uporabimo na širši fronti in na raznih stopnjah skladno s pogoji in možnostmi posameznih pokrajin, okrajev in občin. Program je zelo obsežen ne samo v poljedelstvu, marveč tudi v živinoreji. Letos smo se lotili pospeševanja živinoreje z znatnimi sredstvi in na široki fronti. Na kmetijskih posestvih se je povečalo število goveje živine, prek zadrug smo zredili mnogo plemenske živine, prek kmetijskih posestev in zadružnih organizacij smo organizirali množično rejo živine. Te ukrepe bomo v znatno večjem obsegu uveljavljali tudi prihodnje leto.

Važno je omeniti, je nadaljeval Slavko Komar, da smo v nasprotju s prejšnjimi leti glede gotovosti kmetijskih organizacij za planiranje proizvodnje in prodajo kmetijskih pridelkov pravočasno uredili vrsto vprašanj. Kmetijske organizacije in proizvajalci se lahko z večjo gotovostjo lotevajo proizvodnje kakor prejšnja leta. Za žito in dobro živino imamo razen dogovorjenih tudi garantirane cene. Pogoji za kontrahiranje industrijskih rastlin so tudi znani. Določene so tudi cene reprodukcijskih potrebščin in treba je zlasti poudariti, da je Zvezni izvršni svet že izdal odlok, da v višini regresa v gospodarskem letu ne bo sprememb, da ne bi nastale motnje v pogodbenih odnosih in cenah proizvodnje, s tem pa tudi težave velikih gospodarstev in zadrug v njihovi dejavnosti kakor tudi težave samih individualnih proizvajalcev. Nadalje, velika potrošniška središča so začela na dokaj široki fronti uveljavljati ukrepe za nakup sočivja po zajamčenih cenah, česar prej ni bilo. Vse to so činitelji, ki nudijo kmetijskim organizacijam in proizvajalcem večjo zanesljivost in ki so važen element, s katerim računamo v družbenem planu.

Zagotoviti tudi izboljšanje odkupa kmetijskih pridelkov

Določeni ukrepi in sredstva, je poudaril Slavko Komar, so predvideni za ureditev važnega vprašanja predelave in vskladiščenja prevoza in predmetov kakor tudi za živinorejo. Toda za planirani obseg kmetijske proizvodnje se bodo ti problemi neprimerno bolj zaostrili. Če začenši s komunami in navzgor ne bo močnejše usmeritve na obravnavanje problemov prometa, predelave in vskladiščenja kmetijskih pridelkov kakor tudi na ureditev problemov živinoreje, se utegne zgoditi, da se bodo znašle kmetijske organizacije z veliko proizvodnjo v težavnem položaju glede vskladiščenja in prodaje te proizvodnje, da bodo utegnile imeti zgubo, kar bi povzročilo demoralizacijo v nadaljnjem boju za povečanje kmetijske proizvodnje. Ti problemi naj bodo skupni vsem organizmom in z njimi naj se spoprimejo vsi poklicni činitelji.

Ko predlagamo takšen plan, je nadaljeval Slavko Komar, se zavedamo velikih težav in problemov v zvezi z družbenimi procesi, ki se dogajajo v kmetijstvu in na vasi na liniji vzpona in modernizacije kmetijstva. Pozitivni razvoj v zadnjih dveh letih bodi odpira ali ostri določene pojave, ki smo njihove obrise videli že prej, ali dobivajo zdaj nove dimenzije ali pa so sploh novi. Nekatere izmed teh problemov lahko uredimo prav prek konkretnega izpolnjevanja naših programov v prihodnjem letu, za mnoge izmed njih pa je potrebno premišljeno delo, določena nova sredstva in tudi določeni tempo.

Izpolnjevanje plana najvažnejših kmetijskih pridelkov, je rekel na koncu Slavko Komar, je glavna gospodarska in politična naloga v mnogih naših pokrajinah, okrajih in občinah. Očitno je, da je spričo tako kompleksnih problemov in nalog potrebna zainteresiranost in dejavnost vseh ustreznih činiteljev, ljudskih odborov, strokovnih organizacij kakot tudi družbenih in političnih organizacij. Prav zato, ker upoštevamo, da imamo na eni strani gospodarske interese proizvajalcev, da pa tudi tekočih vprašanj ni moč urediti z močjo samih kmetijskih organizacij, zlasti poudarjamo tudi vprašanje mobilizacije političnih in družbenih organizacij ter vseh drugih odgovornih činiteljev. Ne morem si kaj da ne bo poudaril, da je bila za izredni uspeh jesenske setve odločilnega pomena prav dejavnost vseh zainteresiranih činiteljev zlasti v Vojvodini in Slavoniji, kjer so vsa telesa — odbori, kmetijske organizacije in njihova združenja, zadružne organizacije in zadružna telesa, vsi komiteji Zveze komunistov, vsa partijska organizacija in Socialistična zveza kot celota docela upravičeno postavile problem jesenske setve kot glavno gospodarsko in politično nalogo. Uspehe smo dosegli tudi na drugih področjih dežele, toda nekateri okraji občine in organizacije so bile glede tega pasivne. Neposredne naloge, ki nas čakajo, so realne, hkrati pa tako obsežne, da nam nalagajo kar največjo mobilizacijo vseh činiteljev in vseh sredstev, je rekel na koncu član ZIS Slavko Komar.

JUGOSLOVANSKA LOTERIJA

POROČILO O ŽREBANJU srečk 155. kola

ki je bilo včeraj v Loznici

Srečke, ki se končujejo s spodaj označenimi številkami	so zadele dobitek dinarjev
90	800
460	2.000
13230	30.000
61400	30.000
71260	60.000
97330	80.000
357980	800.000
01	400
71	600
481	4.000
2891	10.000
6621	10.000
10261	30.000
17691	40.000
71821	40.000
128251	200.000
12	1.000
142	2.000
232	8.000
1212	11.000
51222	100.000
55892	80.000
333	2.000
4843	20.000
28203	60.000
62283	30.000
80173	30.000
81413	80.000
98643	60.000
054	6.000
8894	10.000
21894	30.000
65234	100.000
146754	400.000
358104	200.000
5	200
49455	30.200
2446	10.000
5696	20.000
41826	40.000
98176	40.000
7	200
47507	60.200
95447	40.200
555917	600.200
68	400
048	2.000
50438	40.000
76948	100.000
88998	60.000
042968	1,000.400
199	2.000
789	4.000
9639	10.000
00419	40.000
47519	80.000
49879	30.000
57399	30.000
69229	30.000
310779	300.000

Skupno je bilo izžrebanih 182.063 dobitkov in 7 premij v skupnem znesku 93,800.000 din.

TRETJIČ PO VRSTI JE MILIJON V SLOVENIJI, TOKRAT V KRANJU NA ŠTEV. 042968.

28. t. m. bodo dane v prodajo srečke NOVOLETNE LOTERIJE.

Začel se je kongres književnikov

Kongresu prisostvuje nad 100 književnikov — Predsednik Josip Vidmar imel poročilo o pomenu programa ZKJ za književn ike in književnost

Beograd, 25. nov. (Tanjug). V Domu sindikatov v Beogradu se je danes začel kongres Zveze književnikov Jugoslavije, ki mu prisostvuje nad 100 delegatov in 30 članov uprave Zveze. Otvoritvi kongresa so prisostvovali predsednik Zvezne ljudske skupščine Petar Stambolić, podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Rodoljub Čolaković, predsednik Ljudske skupščine Srbije Jovan Veselinov in drugi predstavniki oblasti kakor tudi raznih umetniških združenj in založnikov.

Kongres je začel predsednik Zveze Josip Vidmar, nato pa je udeležence kongresa v imenu Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije pozdravil Krste Crvenkovski. Nato so kongresu zaželeli uspešno delo predstavnik Zveze likovnih umetnikov Jugoslavije Stojan Čelić, predstavnik Zveze novinarjev Ljubiša Manojlović, predstavnik Zveze filmskih delavcev Miomir Denić, predstavnik Zveze glasbenikov Mihajlov Vuk Dragović ter v imenu Zveze dramskih delavcev Braslav Borozan.

Po izvolitvi delovnega predsedstva in delovnega organa kongresa je govoril Josip Vidmar o pomenu programa ZKJ za književnike in književnost. Nato se je razvila razprava, v kateri so sodelovali Velibor Gligorić, Ervin Šinko in Milorad Panić-Surep. Velibor Gligorić je med drugim dejal, da je smernica naše kulturne politike razvoj svobodnih, humanističnih odnosov in po tej poti se pri nas razvija tudi književnost in umetnost, povsem svobodno, z vso raznolikostjo slogov. Poudaril je, da so pri nas vsi pogoji za nadaljnji še plodnejši napredek književnosti in umetnosti. Ervin Šinko je poudaril, da pomeni program ZKJ konstruktiven prispevek k splošnemu boju za zmago razuma in človečnosti v človeških odnosih. Naši književniki se zavedajo veličine boja naše dežele in posebne vloge, ki jo imajo v njem kot umetniki. Milorad Panić-Surep je dejal, da je razprava na kongresu bistvene važnosti za razvoj naše literature.

Kongres je popoldne nadaljeval delo z razpravo.

Huda nesreča na morju

Rab, 25. nov. (Tanjug). — Na ribiški ladji »Tioslav« z otoka Paga je sinoči nastala eksplozija, ki je ubila tri ribiče. S to ladjo so sinoči ribarili kakih šest milj daleč od Raba, ko jo je raznesla močna eksplozija, katere vzrok še ni znan. Z Reke je danes odpotovala komisija, da bi dognala vzrok nesreče.

STRETI JE TREBA...

Sodeč po sestavkih v nekaterih časnikih vzhodnih dežel, se zdi, kakor da je obletnica deklaracije 12 partij zasenčila obletnico manifesta miru, ki so ga podpisali predstavniki 64 komunističnih in delavskih partij ter organizacij. Seveda so razlike v člankih, objavljenih v tisku posameznih dežel, razlike v intonaciji in načinu obravnavanja stvari. Drži pa, da je v celoti glavna pozornost posvečena deklaraciji 12 partij in v tej zvezi »boju zoper jugoslovanski revizionizem kot glavni nalogi«, medtem ko je manifest miru bil v ozadju, in v tem smislu so v člankih obravnavali tudi naloge v zvezi z bojem za mir.

Iz tega, kako je del tiska pisal o obletnici manifesta miru sledi, da je možno s hujskanjem zoper socialistično deželo prispevati k stvari socializma na svetu in da z metanjem polen pod noge državi, ki je razvila široko mednarodno sodelovanje, koristiš svetovnemu miru!

Kakšna je ta praksa v luči manifesta miru?

V tem manifestu, ki so ga pred letom dni v Moskvi podpisali predstavniki 64 komunističnih in delavskih partij, je krepko poudarjeno, da je boj za mir in združitev naporov vseh miroljubnih sil glavna naloga socialističnih dežel, komunističnih in delavskih partij ter vseh naprednih sil, da je »mir možno ohraniti samo s pogojem, da bodo vsi, ki jim je mir pri srcu, združili svoje napore, povečali budnost do poskusov netilcev vojne, do kraja razumeli, da je njihova sveta dolžnost, krepiti boj za zaščito miru, ki je v nevarnosti«.

V tem duhu se manifest miru obrača na »vse ljudi, ne glede na njihovo politično in versko prepričanje, na vse, ki ljubijo svojo domovino, vse, ki nočejo vojne, na vse ljudi dobre volje po vsem svetu«.

Toda ravno obletnico manifesta miru je kitajski tisk zabeležil s članki, v katerih je kot glavna naloga poudarjena »borba proti jugoslovanskemu revionizmu do popolnega uničenja letega«.

»Jugoslovanski revizionizem je treba streti do kraja« — piše kitajski časnik »Ceh Hsueh Jen Čiu«. »Samo tako lahko marksistično-leninistična revolucionarna linija moskovske konference zagotovi zmago v svetovnem delavskem gibanju v širšem obsegu...«

Ali je kitajska zahteva, da je treba »streti do kraja« socialistično Jugoslavijo, sestavni del tiste »popolne enodušnosti« dežel socialističnega tabora nasproti Jugoslaviji, o čemer so te dni toliko pisali ob obletnici omenjenih dokumentov? Ali nemara zahteva, da je treba »streti do kraja« eno izmed socialističnih dežel, pomeni konkretizacijo manifesta miru in njegovega apela vsem miroljubnim silam na svetu, da je treba ne glede na prepričanje združiti vse sile za obrambo miru in razvoj mednarodnega sodelovanja?

J. S.

ŠE EN NEUSPEH V PRIZADEVANJIH ZA MEDNARODNO SODELOVANJE

Vzdušje blokovskih nasprotij

tudi na področju izkoriščanja vesoljstva v miroljubne namene

New York, 25. nov. (AFP) — Indija, ZAR in Burma so pozvale SZ in ZDA, naj si znova prizadevajo doseči, da bi našli praktično formulo, po kateri bi lahko začelo mednarodno izkoriščanje vesoljstva v miroljubne namene. Resolucijo o tem so predložile ob zaključku seje političnega odbora OZN, ko so ZDA objavile, da ni uspelo sestaviti pripravljalnega odbora. Ameriška delegacija je namreč hotela predložiti resolucijo 20 dežel o ustanovitvi odbora, ki bi imel 18 članov. SZ pa je zahtevala, naj bodo v tem odboru enako zastopane vzhodne in zahodne dežele.

Še pred tem je britanski delegat Pearson Dickson izrazil mnenje, da bi se morali izogibati »tekmovanju« na tem novem področju mednarodnih odnosov. Sovjetsko resolucijo je označil za »izraz politike sile«. 18-članski odbor, kakor so ga predlagale ZDA, Velika Britanija, Francija in še 17 dežel, pa bi bil po njegovem »skladna in pravilna skupina«. Tudi Cabot Lodge je zavrnil sovjetski predlog o odboru, v katerem bi bili po 4 delegati iz vzhodnega bloka, 4 iz zahodnega ter 3 iz dežel izven blokov.

Krišna Menon je ugotovil, da dopušča dosedanja debata še manj upanja v napredek. Pozval je ZDA in SZ, naj preprečita, da bi postalo vesoljstvo novo področje hladne vojne, kajti nobena izmed predlaganih resolucij nima namena, da bi dejansko izkoriščali vesoljstvo v miroljubne namene«. Poljski delegat Michalowski je napovedal, da bi SZ lahko bojkotirala odbor, ki bi ga sestavili po zahodnem predlogu. Delegat ZDA je menil, da bi odbor v tem primeru posloval tudi brez SZ. Zorin je poljsko opozorilo potrdil.

Odbor je nato glasoval o resoluciji Indije, ZAR in Burme. Bila je zavrnjena s 25 glasovi proti 14 pri 42 vzdržanih. Zorin je tedaj pripomnil, da so ZDA izpričale svojo »nepripravljenost na pogajanja« in da so hotele tako stališče »vsiliti tudi OZN« ter je umaknil svojo resolucijo. Odbor je potem s 54 proti 9 in pri 18 vzdržanih glasovih sprejel resolucijo 20 dežel, posebej pa še določbo, po kateri imenujejo člana odbora (z 51 glasovi, z 21 vzdržanimi). V mednarodnem odboru za proučevanje vesoljstva so Argentina, Avstralija, Belgija, Brazilija, Kanada, ČSR, Francija, Indija, Iran, Italija, Japonska, Mehika, Poljska, Švedska in SZ.

Sinočnji neuspeh v političnem odboru, da bi dosegli sporazum velesil o skupnem priporočilu Generalni skupščini za izkoriščanje vesolja v miroljubne namene, je vsem delegacijam v najostrejši obliki predočil vprašanje, kakšne so možnosti za kakršno koli mednarodno akcijo na področju, ki mu spričo razvoja umetnih satelitov, posebej pa izpopolnjevanja raket, pripisujejo čedalje večji pomen. V želji, da bi preprečile neuspeh, so se vse dežele izven blokov na razpravi zavzemale za to, da bi se velesile sporazumele o skupni akciji, ker bi preglasovanje preprečilo sleherno mednarodno akcijo, kakor se je pokazalo lani, ko so izglasovali zahodno resolucijo o novi razorožitveni komisiji in so bili potem vse do zdaj prekinjeni vsi razgovori v okviru OZN o tem najvažnejšem mednarodnem problemu.

V obrazložitvi jugoslovanskega stališča ob glasovanju o ameriškem predlogu, na katerem se je jugoslovanski delegat poleg 18 drugih vzdržal glasovanja, je veleposlanik Dobrivoje Vidić dejal:

Kazalo je, da bodo neposredna pogajanja med predlagatelji osnutkov resolucij, ki so nam bile predložene, privedla do zadovoljivega rezultata. Z obžalovanjem moram ugotoviti neuspeh teh pogajanj, še tem bolj, ker ni bilo posebnih težav v zvezi z bistvom same stvari. Še več, zbližanje gledišč je bilo že skoraj doseženo.

Pomanjkanje sporazuma o sestavi odbora, katerega naloga je celo samo preliminarno proučevanje, ki je po svoji naravi »ad hoc« in ki o ničemer dokončno ne odloča, ne odpira dobrih možnosti.

Mislimo, da so resolucije, ki so nam bile predložene, v bistvu ustrezale tistemu, kar je bilo potrebno, in da so bile v skladu z možnostmi na področju miroljubnega izkoriščanja vesolja. Upoštevaje to bi lahko podprli osnutek resolucije 20 dežel. Enako bi lahko storili tudi glede osnutka resolucije, ki ga je bila predložila SZ.

Vprašanje odbora »ad hoc« pa je postalo vprašanje medsebojnih protislovij in hladne vojne. Spričo tega se nam ni zdelo koristno, da bi podprli katerokoli stran.

MOGOČEN ODMEV

govora predsednika Tita v Novem mestu

Beograd, 25. nov. (Tanjug.) Govor predsednika Tita ob otvoritvi avtomobilske ceste Zagreb—Ljubljana je izzval močan odmev v tujem tisku ter radiu po vsej Evropi, Aziji, Afriki in Ameriki. Vse časopisne agencije so razširile obširne izvlečke iz govora in opozorile v njih malone brez izjeme zlasti na tiste dele, ki se nanašajo na našo zunanjo politiko, na vprašanja aktivne miroljubne koeksistence in odnose z vzhodnoevropskimi deželami. Reuter, Associated Press, France Presse, zahodnonemška DPA in druge so že v prvih popoldanskih urah objavljale dolge izvlečke iz govora, italijanski, britanski, indijski, japonski, kairski časniki ter listi zahodnoevropskih in ameriških dežel pa so objavili na vodilnih mestih poročila in kablograme svojih dopisnikov.

Posebno obširno poroča o govoru predsednika Tita indijski tisk, saj so vsi delhijski časniki na prvih straneh priobčili agencijska poročila iz Novega mesta. Enako velja tudi za tisk Združene arabske republike, Indonezije in Japonske.

Londonski »Times«, »Daily Mail« ter »Daily Express«, kakor tudi »Manchester Guardian« so davi objavili obširna poročila o govoru. Grški časniki, ki ob ponedeljkih ne izhajajo, danes obširno poročajo o tem velikem dogodku.

Časopisne agencije ter tisk Kitajske, SZ in vzhodnoevropskih dežel doslej niso ničesar objavili iz govora predsednika republike. Izmed časnikov komunističnih partij na Zahodu je glasilo KP Italije »Unità« objavilo daljše poročilo pod naslovom »Nov Titov napad na socialistične dežele«.

Zahodnoevropske, skandinavske, ameriške in azijske radijske postaje so že v nedeljo popoldne oddajale vesti o govoru. Rimski, turinski in milanski časniki so objavili danes in včeraj obširna poročila o njem. Socialistični »Avanti« je zlasti poudaril tiste dele, ki se tičejo izgradnje socializma in odnosov med socialističnimi deželami, milanski časnik »Giorno« pa je poudaril tudi izjave o odnosih Jugoslavije z zahodnimi deželami.

Tokijski časnik »Jomiuri Šimbun« je priobčil na prvi strani pod velikim naslovom poročilo iz Beograda, v katerem so navedene izjave o odnosih z vzhodnimi deželami, »Asahi Šimbun«, ki izhaja v nakladi po 6 milijonov izvodov na dan, ter »Nipon Times« pa sta opozorila svoje bralce predvsem na predsednikove izjave o koeksistenci med socialističnimi in kapitalističnimi deželami.

Nixon v Londonu

Razgovori o Berlinu, Atlantski zvezi, Bližnjem in Daljnem vzhodu

London, 25. nov. (Reuter.) Podpredsednik ZDA Richard Nixon je prispel v London in bo ostal tu na uradnem obisku štiri dni. Nixon se bo v imenu predsednika Eisenhowerja udeležil jutrišnje komemoracije ameriških borcev, padlih v drugi svetovni vojni. Sestal se bo tudi z Macmillanom.

Nixona so v Londonu sprejeli z mešanimi občutki. Britance navdajajo pomisleki, hkrati pa čutijo potrebo, da bi izmenjali misli o perečih problemih zahodnih dežel. Večina britanskih listov Nixonovega prihoda ni komentirala. Le »Manchester Guardian« ugotavlja, da »britanski javnosti na srečo ni treba razmišljati o tem, ali bo glasovala zanj ali ne, vendar se želi seznaniti z njim in tudi Nixon bi rad bolje spoznal Veliko Britanijo«.

Politični krogi računajo z razgovori o perečih mednarodnih problemih. Med temi omenjajo predvsem Berlin, Atlantsko zvezo, Bližnji in Daljni vzhod. V Londonu čutijo potrebo, da bi ZDA in Velika Britanija vskladile svoji stališči o Berlinu, zlasti pa o morebitnem sestanku zahodnih zunanjih ministrov, ki ga je predlagal Bonn. Britanska vlada še ni prepričana o tem, da je takšen sestanek zdaj res potreben.

Glede Atlantske zveze bi v Londonu hoteli, da bi sodelovanje v Atlantski zvezi vsaj formalno razširili še na druga, tudi nevojaška področja, za kar v ZDA ne kažejo veliko zanimanja.

Gospodarska trenja

med zahodnoevropskimi državami naj bi izgladili v prihodnjih tednih

London, 25. nov. (Reuter) — Predsednik medvladnega odbora za svobodno trgovinsko cono Reginald Maudlig je izjavil, da je po njegovem mnenju prekinitev pogajanj v svobodni trgovinski coni »zdrav živčni pretres«. Pogajanja odbora so prekinili, odkar francoska vlada ne more več podpirati gledišča, po katerem naj bi začela svobodna trgovinska cona poslovati 21. januarja. Vse zainteresirane vlade so zadele zdaj na dejstva in nujno potrebo, da urede sporna vprašanja. Maudling je izrazil zadovoljstvo, da vlade dežel Skupnega trga pospešeno proučujejo najnujnejše sporne probleme, da bi jih uredile do 1. januarja, ko bo začel poslovati skupni trg. Razen teh je na svobodni trgovinski coni v Evropi zainteresiranih še 11 dežel. In pogajanja je treba nadaljevati za dolgoročno ureditev medsebojnih odnosov, je rekel britanski minister. Maudling je opozoril, da je glavno vprašanje slej ko prej to, da se ognejo diskriminaciji in dosežejo, da bodo vse zainteresirane dežele nadaljevale medsebojno trgovino na večstranski in recipročni podlagi.

Bruselj, 25. nov. (Reuter) Predsednik Skupnega trga Walter Hallstein je prispel v Bruselj. Hallstein je na krožnem potovanju po deželah Skupnega trga in namerava zdaj še v Pariz. V Bonnu in Rimu je že govoril s predstavniki obeh vlad o problemih svobodne trgovinske cone. Pred prihodom v Bruselj se je davi ustavil v Essenu, kjer je na sestanku z novinarji izrazil prepričanje, da bo v nekaj tednih dosežen odločilni napredek glede ustanovitve svobodne trgovinske cone.

ULBRICHT O BERLINSKEM VPRAŠANJU

Umik tujcev iz Berlina

in vprašanje združitve obeh nemških dežel

London, 25. nov. (Reuter). V razgovoru z dopisnikom londonskega »Daily Maila« je podpredsednik vzhodnonemške vlade Walter Ulbricht izjavil, da bo sovjetska nota o Berlinu izročena zahodnim velesilam še ta teden. Na vprašanje, ali bi umik vseh tujih čet iz Nemčije povečal upanje na združitev dežele, je dejal, da bi pomenil korak naprej v smeri popuščanja napetosti, ko bi mu sledili vsekakor še drugi ukrepi. Omogočil bi nevtralizacijo Berlina, kar bi pospešilo priprave na mirovno pogodbo. Ulbricht je tudi menil, da bi utegnil umik tujih čet olajšati sporazumevanje med obema nemškima državama in bi pripomogel k njuni združitvi v okviru konfederacije.

Na vprašanje, ali bi odklonitev zahodnih držav, da uradno pripoznajo Vzhodno Nemčijo, lahko povzročila prekinitev prometnih zvez med zahodnim Berlinom in Zahodno Nemčijo, je Ulbricht dejal: Kdor uporablja ozemlje Vzhodne Nemčije, jo s tem dejansko že pripoznava. Če sovjetska vlada prenese svoje pravice iz potsdamskega sporazuma na vzhodnonemško vlado, bi tuje oblasti taka vprašanja urejala z vzhodnonemškimi oblastmi prav tako, kakor so jih s sovjetskimi.

Washington, 25. nov. (USIS). Zahodnonemški veleposlanik v ZDA Wilhelm Grewe je govoril danes s pomočnikom ameriškega zunanjega ministra Murphyjem. Po sestanku je v razgovoru z novinarji menil, da kažejo ZDA popolno razumevanje za stališče Zahodne Nemčije glede Berlina. Grewe potuje v Bonn, kjer bo sodeloval na konferenci zahodnonemških veleposlanikov z zunanjim ministrom Brentanom.

Zagotovitev neodvisnosti pogoj za mir na Cipru

New York, 25. nov. (Reuter). Grški zunanji minister Averoff je na sestanku z novinarji izjavil, da bi se položaj na Cipru takoj umiril, če bi bila otoku pripoznana pravica do neodvisnosti. Dovolj bi bilo samo, da bi jo za trdno obljubili in ne bi bilo nujno določiti niti datuma, kdaj naj bi Ciper, seveda v doglednem času, postal neodvisen. Edino upanje za ureditev ciprskega problema je resolucija Generalne skupščine OZN, ki naj bi moralno vplivala na Grčijo, Veliko Britanijo in Turčijo, da bi o ciprskem problemu razpravljale v takih okvirih, ki naj bi jih natančneje določila OZN.

Prizadevanja za trojno konferenco o Cipru v okviru Atlantske zveze so doživela neuspeh zaradi tega, ker ni bilo iskrene dobre volje. Spričo tega se Grčija noče pogajati o Cipru v okviru te zveze.

Georgij Zarubin umrl

Moskva, 25. nov. (AFP). — V Moskvi je danes umrl v starosti 68 let namestnik zunanjega ministra Georgij Zarubin. Bil je sovjetski veleposlanik v Washingtonu, Ottawi in Londonu.

NAPETOST MED KAMBODŽO IN TAJSKO

Bangkok, 25. nov. (Reuter). Kamboški krogi poročajo, da je vlada včeraj prekinila diplomatske stike s Tajsko zaradi napadov tajskih časnikov na Kambodžo. Stiki bodo obnovljeni, ko bo tajski tisk opustil svoje napade. Kamboško veleposlaništvo v Tajski bodo zaprli konec tega meseca.

VPRAŠANJE KAMERUNA

New York, 25. nov. (Reuter). Delegati Indije, Gane, Iraka in Jugoslavije so vložili v OZN predlog, naj se v februarju sestane Generalna skupščina na posebnem zasedanju, da bi proučila državnopravno ureditev in združitev britanskega in francoskega Kameruna, ozemelj, ki sta v skrbstvu OZN.

O predlaganem posebnem zasedanju se intenzivno posvetujejo že od prejšnjega tedna. Velika Britanija je bila tedaj objavila, da je za to.

Med dvema ognjema

Zadnji dogodki v Argentini so po svojem zunanjem videzu zelo pestri in protislovni. Samo šest mesecev potem, ko je prišel na krmilo, so je argentinski predsednik Frondizi zapletel v oster spopad s tistimi, brez katerih podpore ne bi mogel zmagati na volitvah, z delavskimi sindikati in političnim silami, ki delujejo v njih, peronisti in komunisti. Hkrati se je pokazalo, da je njegov sodelavec iz stranke radikalov podpredsednik Gomez, s katerim je lansko jesen skupaj dobojeval volilni boj, zarotnik, ki ga je treba spraviti s poti. Na drugi strani pa je bila vojska, v kateri je imel predsednik Frondizi mnogo nasprotnikov, zlasti v tistem njenem delu, ki je vladal v času po Peronovem padcu, lojalna v krizi, ki je zdaj izbruhnila, ter mu pomagala prebroditi težave.

Običajno se postavlja vprašanje, kaj se v tem očitno fluidnem položaju dejansko giblje. Ali levi, radikalni politik Frondizi spreminja svoje pozicije ali počenjajo to drugi? Odgovori na to vprašanje so lahko samo pogojni, kajti dejansko je v gibanju vsa argentinska družba, in to v sociološko zanimivi fazi. To prehodno fazo bi lahko najkrajše z vsemi obveznimi nenatančnostmi opisali takole:

Če je bila Peronova desetletna vladavina eden režimov z najbolj izrazitimi družbeno-kapitalističnimi tendencami v Latinski Ameriki, začasna vlada po njegovem padcu pa izraz poskusov starih argentinskih veleposestniških in polkolonialnih sil, da bi se ponovno povzpele na zgodovinsko prizorišče, potem označuje pojav predsednika Frondizija prizadevanje nacionalne radikalne buržoazije, da — čeprav z zamudo — prevzema vodstvo dežele. Tak dvig nacionalnega meščanstva po propadu izrazito meščansko-kapitalističnega režima je v podobni obliki doživela že relativno bolj razvita Brazilija (prehod od Vargasa h Kubičku, po oslabelem poskusu konservativcev, da bi se uveljavili med polvojaškim provizorijem.) Toda ta prehod poteka v zelo zamotanih gospodarsko-socialnih razmerah. Peronovo obdobje z njegovimi državnimi ukrepi v gospodarstvu je pospešilo dvig nacionalne buržoazije (industrializacija), vendar je ne le z industrializacijo, marveč tudi z delavsko in socialno zakonodajo neogibno privedlo tudi do vzpona delavskega razreda, ki je bil temu režimu neogibna oslomba. Hkrati so bili veleposestniki (proizvajalci mesa in žita) v zadnjem desetletju oslabljeni, vendar jim Peronovo obdobje ni spodsekalo korenin in so se nedavno celo pognali v boj za obnovo svoje oblasti.

Poskus zgodovinske afirmacije meščanstva spremljajo številne neuničljive pridobitve proletariata, ki teži k razširitvi svojega vpliva, hkrati pa odpor konservativnih sil desnice. V takšnem položaju je razumljivo, da je lahko meščanstvo težilo k temu, da bi prišlo na krmilo samo prek svojega levega krila pod vodstvom Frondizija, ki se zavzema tudi za čimvečjo neodvisnost argentinskega gospodarstva in sprejema tudi nujnost ohranitve delavskih pridobitev in delnih planskih ukrepov države v gospodarstvu. Prav ta radikalni del meščanstva se je znašel zdaj med nakovalom veleposestniških konservativcev in kladivom delavskega razreda.

Že doslej nestabilno ravnovesje argentinske družbe je bilo omajano zdaj, ko je bilo urejeno neko nacionalno zelo občutljivo in gospodarsko zelo pereče vprašanje — vprašanje petroleja. Ne da bi okrnjeval osnove nacionalizacije petrolejske industrije, je Frondizi sklenil vrsto investicijskih in kreditnih sporazumov z več ameriškimi in drugimi tujimi družbami, da bi zmanjšal argentinski devizni primanjkljaj v zvezi z uvozom petroleja. Za to je žrtvoval avtohtoni značaj argentinske petrolejske industrije. Pri tem je pa zanimiv način, kako je rešil problem tujih investicij. Ta rešitev ima zaradi svojih posameznih pozitivnih strani glede na prejšnjo prakso tudi mednaroden pomen. Koliko se bo Frondizijev poskus pokazal uspešnega in koliko je bil odpor sindikatov, z njimi pa tako peronistov kot komunistov, proti njegovemu ukrepu plod stvarnih ocen, koliko pa so ga narekovali ožji političnostrankarski interesi, to bo pokazala bodočnost. Petrolejski problem je bil vsekakor povod, da so v Buenos Airesu prekrižali meče. Trenutno je Frondizi zmagal. Gomez, katerega poteza je bila očitno preračunana na koalicijo s konservativnimi elementi je bil odžagan. Desnica pa je zdaj napotila sindikate, da so opustili svoje ultimativne zahteve.

J. Almuli

Predsednik Frondizi

Nehru v skrbeh zaradi Berlina

New Delhi, 25. nov. (Tanjug). Nehru je na zaprtem sestanku parlamentarnega odbora za zunanje zadeve izrazil hude skrbi zastran Berlina. Položaj v zvezi z Berlinom skriva v sebi mnogo večje elemente nevarnosti kakor problem Kemoja in Macuja.

Na sestanku, ki je trajal poldrugo uro, so govorili največ o odnosih med Indijo in Pakistanom. Kakor poročajo delhijski časniki, je Nehru izjavil, da zdaj zaradi odnosov med njima ni več toliko v skrbeh. Zanikal je govorice, da se je Diefenbaker ponudil za posredovalca v indijsko-pakistanskem sporu.

V PRIMORJU PRED DNEVOM REPUBLIKE

Novi sadovi prizadevanj

V Vrhpolju pri Vipavi bodo do 29. novembra uredili trsno silnico, v Orehku na Cerkljanskem odprli novo šolo, v Novi Gorici pa dogradili poslopje okrajne pošte ter opravili več važnih komunalnih del

Nova Gorica, 25. novembra. — V goriškem okraju so politične in družbene organizacije v počastitev letošnjega Dneva republike pripravile izredno bogat in pester program raznih prireditev, proslav in športnih tekmovanj. V vseh večjih središčih, vaseh in mnogih delovnih kolektivih bodo pripravili akademije s kulturnimi programi, ponekod pa bodo petnajsto obletnico ustanovitve nove Jugoslavije počastili z novimi gospodarskimi uspehi.

V Vrhpolju pri Vipavi bodo zaključili ureditev velike in moderne trsne silnice, ki bo proizvajala dovolj sadik za potrebe vsega vinogradništva na Primorskem. Stroški za usposobitev tega važnega zadružnega kmetijskega obrata bodo dosegli skupaj nad 24 milijonov dinarjev. — V Orehku na Cerkljanskem so včeraj popoldne slovesno odprli novo šolo, ki so jo zgradili na pobudo ter ob pomoči in sodelovanju vaščanov. Poslopje je moderno urejeno in opremljeno; poseduje dve svetli in prostorni učilnici, prostore za šolsko mlečno kuhinjo, stanovanje za prosvetne delavce ter slednjič manjšo dvorano za razne kulturne prireditve.

Dela so opravili v lastni režiji ter so zato veljala skupaj komaj okoli 6 milijonov dinarjev. Občinski ljudski odbor v Cerknem je iz svojih proračunskih virov prispeval 4 milijone dinarjev, za nadaljnja 2 milijona din pa so zbrali domačini raznih gradbenih potrebščin oziroma pomagali s prostovoljnim delom.

Ob Kidričevi cesti v Novi Gorici bodo do Dneva republike skoraj povsem dogradili novo poslopje okrajne pošte. Stavbo bodo izročili svojemu namenu sredi decembra, potem ko bodo opravili v njeni notranjosti še nekatera drobna obrtniška in tehnična dela. V četrti upravnih poslopij bo okrajna pošta spričo svoje svojstvene arhitekture ter privlačne fasade in zunanje ureditve sploh, gotovo med najlepšimi. — V najmlajšem slovenskem mestu bodo do praznika republike napeljali javno električno razsvetljavo v Delpinovi, Prešernovi in Tumovi ulici.

Že prej so te ulice, ki merijo skupaj poldrug kilometer, asfaltirali. Tako bo novi del Nove Gorice ob Erjavčevem drevoredu in okoli trgovske hiše po tolikšnem trudu in prizadevanjih, slednjič vendarle dobil prijetnejši zunanji videz. Asfaltiranje omenjenih ulic in napeljava javne električne razsvetljave sta veljala skupaj okoli 15 milijonov dinarjev. Sredstva so prispevali kolektivi raznih novogoriških podjetij in občinski ljudski odbor. — Vzajemno finansiranje teh komunalnih del naj bi pomenilo uspešen uvod v nadaljnjo medsebojno sodelovanje podjetij in predstavniških organov pri reševanju drugih perečih problemov Nove Gorice. *M. D.*

V dneh praznovanja na Gorenjskem

V četrtek zvečer bo v Prešernovem gledališču v Kranju svečana akademija v počastitev obletnice ustanovitve nove Jugoslavije. Podobne akademije in proslave bodo tudi v Stražišču, Primskovem in drugih večjih krajih kranjske občine. Tudi v Tržiču, Jesenicah, Radovljici, Škofji Loki in vseh ostalih obkrnah ter večjih središčih in zaselkih bodo imeli proslave, združene z govori o pomenu te obletnice in uspehih pri graditvi nove Jugoslavije. V Križah pri Tržiču bodo imeli prihodnji teden športna tekmovanja. V dnevih praznovanja bodo športna tekmovanja in srečanja tudi na Jesenicah, v Kranju in še nekaterih krajih. V osnovnih šolah jeseniške občine so v počastitev tega praznika organizirali »Mesec tehnike« z namenom, nuditi mlademu rodu čimveč tehničnega znanja. Pionirji urejajo delavnice in pripravljajo razne izdelke za svoje razstave. Pomaga jim tudi Železarna, ki je prevzela patronat nad to prireditvijo, in številne druge organizacije.

Foto-klub na Jesenicah bo tudi letos pripravil svojo tradicionalno razstavo — razstavo slik, izdelkov svojih članov. Podobno razstavo bodo odprli tudi foto-amaterji na Javorniku — Koroška Bela.

29. november pa bodo po nekaterih krajih proslavili tudi z novimi delovnimi zmagami. Tako bodo ta dan izročili svojemu namenu vitranško žičnico v Kranjski gori. V Kranju bodo odprli dva na novo preurejena trgovska lokala, novo avtobusno postajo in še nekatere druge objekte. V Goričah bodo odprli del nove ceste Gorice—Golnik itd. *J.*

Španjo-Jože Nose petdesetletnik

Petdeset let poteka, odkar se je 29. novembra 1908 v Kompoljah — Dobrepolje rodil tov. Jože Nose.

Se mlad je moral v svet — v Ljubljano, kjer se je povezal s sindikatom in preko sindikata dobil zvezo z Ljudsko fronto, ki jo je vodila Komunistična partija. Prav Komunistična partija je bila tista, ki ga je izoblikovala in duhovno usposobila, da se je odločil in odšel 1937. leta v Španijo kot borec v špansko republikansko vojsko. Tam se je tov. Span z ramo ob rami boril za svetle cilje proletariata s Francem Rozmanom, Jožetom Gregorčičem, Mihom Počervino itd. Po porazu republikanske vojske se je tov. Span preko francoskih taborišč vrnil v Slovenijo in takoj stopil v Molniško partizansko četo. Izkušenemu in prekaljenemu borcu so bile zaupane razne funkcije od komisarja čete do komisarja grupe odredov, od sekretarja rajona do načelnika Okrožne narodne zaščite. Za svoje delo je bil tov. Span odlikovan z Ordenom za hrabrost, Ordenom bratstva in edinstva II. stopnje, z dvema ordenoma Zasluge za narod II. stopnje in Partizansko zvezdo III. stopnje. Ima tudi Spomenico 1941.

Letošnje - doslej najuspešnejše leto!

Te dni so imeli rezervni oficirji blejske občine letni občni zbor. Poročilo predsednika Združenja inž. Oleg Vrtačnika je nazorno prikazalo obsežno dejavnost blejskega društva.

Upravni odbor je letos organiziral taborjenje na Mežakiji. To je bila tudi najuspešnejša akcija, saj so rezervni oficirji teoretično znanje tudi praktično preizkusili. Predavanj so imeli celo več kot so jih imeli v načrtu.

Združenje je prirejalo kulturne prireditve, razstave, športne prireditve in tekmovanja. Tako raznovrstna dejavnost pa je bila mogoča le spričo tesnega sodelovanja s poveljstvom garnizije v Bohinjski Beli, ki je Združenju na Bledu pomagalo pri izvajanju teoretičnega in praktičnega dela programa.

Priznanje za uspešno delo je blejskim rezervnim oficirjem na občnem zboru izrekel predsednik okrajnega Združenja tovariš Milan Dolenc, ko je dejal, da so lahko za zgled vsem ostalim združenjem v okraju. Predsednik Dolenc je govoril tudi o nalogah v prihodnjem letu. Februarja meseca namerava namreč okrajno Združenje pripraviti za vse rezervne oficirje kranjskega okraja večjo taktično vajo alpinistov in vezistov, septembra pa vajo o forsiranju reke. Za vsa društva v okraju bodo v prihodnjem letu izvedli tekmovanje v različnih športnih panogah in streljanju.

V smrt zaradi nesreče z gorečo svečo

Nova Gorica, 25. nov. — Včeraj dopoldne je v Preserjah pri Braniku na Vipavskem prišlo do tragične nesreče, ki je terjala življenje 79-letne Alojzije Vidmar. Prižgala je svečo ter z njo svetila na podstrešju, kamor je odšla po žganje. Malo pozneje so jo domači našli mrtvo, nasloneno na kup krompirja. Očitno si je zaradi neprevidnosti zažgala obleko in potem podlegla opeklinam. Ko so jo našli, je z nesrečnice visela ožgana obleka in perilo. Pri poznejšem zdravniškem pregledu pa so na telesu ugotovili več hudih opeklin. *M. F.*

Na Tolminskem izvoljeni zadružni sveti

V štirinajstih kmetijskih zadrugah je glasovalo skupaj 92,5 % članov — V zadružnih svetih veliko mladine

Tolmin, 25. nov. — Po temeljitih političnih in organizacijskih pripravah so včeraj v štirinajstih kmetijskih zadrugah na Tolminskem izvolili prve zadružne svete. Visoka volilna udeležba je prepričljivo manifestirala politično zavest zadružnikov. Od skupaj 4934 zadružnikov jih je glasovalo 4566 oziroma 92,5 %. Izbrali so 391 članov zadružnih svetov, vtem ko so delavci in uslužbenci zadrug izvolili v te samoupravne organe 194 predstavnikov.

V zadružne zveze je bilo izvoljenih nad 90 % mladine, ki so jo predlagali aktivi mladih zadružnikov. Žal pa je bilo tudi v zadružne svete izvoljenih le malo žensk, v vsaki zadrugi povprečno po ena. V Črnem vrhu nad Idrijo in Dolah pa so zadružniki zavrnili vse kandidatke. Ti primeri kažejo, da ponekod še ne vrednotijo prave vloge in naporov, ki jih prenašajo ženske pri pospeševanju kmetijstva. — Volitve v zadružne svete bodo v drugih krajih v nedeljo, 7. decembra. *M. D.*

NAROČILNICA

Podpisani _____

kraj _____ ulica _____ pošta _____

naročam »Ljudsko pravico«, »Ljubljanski dnevnik«, in prosim da mi jo začnete s _____ redno pošiljati (neustrezno prečrtajte).

Naročnino bom nakazal po položnici, katero priložite prvi številki, oziroma jo bom plačal po inkasantu.

Datum _____

_____ podpis

Odrežite in nam pošljite

VSAK DAN VEČ

V devetih mesecih so prometne nezgode v mariborskem okraju zahtevale 14 človeških žrtev, 321 poškodovanih oseb in 13,5 milijona dinarjev gmotne škode

V zadnjih šestih mesecih je število prometnih nezgod v mariborskem okraju vztrajno in hitro rastlo. Vtem ko se je zgodilo v aprilu 37 prometnih nesreč, jih je bilo v maju že 41, v juniju 47, v juliju 50, v avgustu kar 63, v septembru se je sicer zmanjšalo za pet, v oktobru pa doseglo najvišjo točko in se je v primerjavi s prvim navedenim mesecem skoraj podvojilo. Pri prometnih nezgodah je v letošnjih prvih devetih mesecih zgubilo življenje 14 ljudi, poškodovanih pa je bilo 321. Večina poškodovanih je morala iskati zdravniško pomoč. Materialno škodo na vozilih so oceniti na 13,5 milijonov dinarjev. Koliko škode pa je nastalo zaradi zdravljenja in izgubljenih delovnih dni ponesrečencev!

Vodja prometnega oddelka pri Tajništvu za notranje zadeve okraja Maribor tov. Ferdo Kovič z zaskrbljenostjo pripoveduje o nezgodah in ukrepih, ki so jih naredili v zadnjem času. Letos so razdelili med prebivalstvo 30.000 brošur z navodili, kako se je treba vesti na cesti, a na mestnih ulicah ni opaziti nobenega izboljšanja. Nasprotno — prav v tem času, posebno ob sobotah in nedeljah je na cestah in ulicah največ nediscipliniranih ljudi. Največ nereda povzročajo kolesarji in motoristi, pa tudi pešci premalo pazijo na svojo varnost. Največkrat je to posledica prekomernega uživanja alkoholnih pijač. Tov. Kovič meni, da bi se sedaj dogajale na cestah nesreče, četudi ne bi bilo na njih nobenega avtomobila. Sicer bi jih bilo manj kot sedaj, a mnogo preveč za dokaz, da nesreč ne povzroča le povečana motorizacija.

Vseh neprevidnosti kolesarjev, motoristov in pešcev ne moremo pripisati le alkoholu, saj so nezgode hitro naraščale tudi takrat, ko še ni bilo preobilice letošnjih novih alkoholnih pijač: sadjevca, mošta in vina. Nekateri predlagajo, da je treba povečati vzgojo ljudi o tem, kako se naj vedejo na cestah in ulicah, nekateri pa se zavzemajo predvsem za ostrejše kaznovanje. Ker posamezne ločene akcije doslej niso bile dovolj uspešne, bo treba uvesti sodelovanje vseh oblik vzgoje, povečane kontrole in strožjega kaznovanja. *J. P.*

V nekaj vrstah iz Maribora

● Na spodnji postaji Pohorske vzpenjače (ki bo, mimogrede povedano, spomladi zadihala v novi, spremenjeni okolici) so se v minulih dneh že pojavili prvi smučarji. Gostov je bilo zaradi deževnih dni manj, zdaj pa spet prihajajo na obiske v pohorske domove. Za praznike ob Dnevu republike so skoraj vsi kotički že zasedeni. Na Pohorju v glavnem čakajo na sneg, da bi lahko otvorili zimsko sezono. Poletna sezona je bila letos rekordna, računajo pa, da bo tudi zimska enaka — seveda če bo sneg.

● Televizijska platna bi radi napolnili s programom jugoslovanskih televizijskih postaj tudi v Dravski dolini, na Koroškem in v Slovenskih goricah. Okrajni ljudski odbor v Mariboru je za naslednje leto prispeval 5 milijonov dinarjev za novi relejnik na Pohorju. Postavili ga bodo blizu Ribniške koče in tako omogočili sprejem Mislinjski dolini, koroškemu kotu, Dravski dolini in obrobnim predelom Pohorja.

● V klubu mariborskih kulturnih delavcev so razpravljali o programu I. mariborske kulturne revije in o vsebini ter organizaciji prireditev v prihodnjem letu. Mariborska kulturna revija naj bi bila vsakoletni prikaz dela in ustvarjalnosti mariborskih kulturnih ustanov in posameznih umetnikov na različnih področjih umetniškega ustvarjanja. Razen tega pa naj bi imela še splošni prosvetni in izobraževalni pomen. Kulturni delavci bodo odslej prireditve Kulturne revije utrdili kot tradicijo in v naslednjem letu pripravili drugo, bolj popolno mariborsko kulturno revijo.

● V pionirskih knjižnicah na Partizanski cesti, ki je lepa pridobitev za najmlajše, so spet začeli s serijo pravljičnih ur. Šolske otroke so razporedili v dve skupini, pravljice, izvirne in druge, pa jim posredujejo »pravljičarji«, večidel pisci mladinskih knjig in pedagogi.

● V spodnjih prostorih Umetnostne galerije je odprta razstava mladega slikarja Igorja Pleška. V zgornjih prostorih pa razstavljajo svoja dela Albin Lugarič, Leon Koporec in Izidor Urbančič.

Novi prostori vajenske šole pod streho

Graditelji drugega dela poslopja Okrajne obrtne zbornice v Murski Soboti hitijo z delom, da bi do dneva republike postavili nanj tudi streho. Dvonadstropno poslopje so zgradili v sorazmerno kratkem času — v dveh in pol mesecih. Betonirali in nekatera druga dela so opravljali kar v dveh izmenah. Mnogo so pomagali tudi vajenci, ki živijo v Murski Soboti, in sicer brezplačno, da bi kar najhitreje dobili v stavbi nove učilnice. Na dvorišču so hkrati zabetonirali tudi temelje za veliko tehnično delavnico, v kateri bodo vajenci vadili in dopolnjevali svoje strokovno znanje.

Pri zidavi novega poslopja hitijo tako zaradi tega, da bo zidovje do mraza pod streho in bodo pozimi lahko urejali notranjost. Graditi so začeli namreč šele sredi septembra, ker prej niso dobili kredita, z lastnimi sredstvi pa niso zmogli vsega. Zamujeno želijo nadoknaditi, da bi stavba že spomladi služila svojemu namenu. Nove učilnice bodo omogočile večji dotok mladincev v različne obrtne stroke, saj je sedaj vajenska šola najožje grlo pri vzgoji mladega kadra.

V Celju najnižje cene kruha

Vzlic podražitvi bele in črne moke v oktobru prodajajo v celjskih pekarnah kruh in ostale izdelke po sorazmerno nizkih cenah. Kilogram črnega kruha iz enotne moke stane 50 dinarjev, kilogram belega kruha 64 dinarjev, ržen kruh je po 48 dinarjev in žemlje ter ostalo pecivo po 5 dinarjev kos. Torej jedo v Celju najcenejši kruh.

Pekarska podjetja v Celju kupujejo črno moko kilogram po 53 dinarjev in belo moko po 66 dinarjev. Stroški peke črnega kruha so nekoliko višji. Razliko krijejo z večjimi dohodki od belega kruha in peciva. *F. K.*

Preveč statistike

Predstavniki celjskih podjetij in člani Zbora proizvajalcev občine Celje so pred nedavnim med drugim tudi razpravljali o tem, da povzroča podjetjem zbiranje najrazličnejših statističnih podatkov za številne naslove prav resne preglavice. Ponekod so morali zategadelj zaposliti celo nove moči. Na zboru proizvajalcev so menili, da posebna komisija ZP sestavi predlog za poenotenje statističnih podatkov. O ukrepu bodo bržčas že poročali na prihodnji seji. *F. K.*

TELESNA KULTURA

AKTIVNE ŠPORTNIKE V DRUŠTVENA VODSTVA

V organizacijah smo glede družbenega upravljanja storili najmanj

Ljubljana, 25. nov. — Danes popoldne se je v Klubu poslancev v Ljubljani sestal Izvršni odbor Sportne zveze Slovenije pod vodstvom njegovega predsednika Leopolda Kreseta.

Na sestanku so razpravljali predvsem o tem, kako bi konkretizirali, in sicer čimprej, sklepe in priporočila kongresa. V uvodu je tovariš Krese omenil, da bodo imeli na Ravnah v kratkem »kongres v malem«, katerega se bodo udeležili zastopniki vseh telesnovzgojnih organizacij, tovarniških aktivov in ljudske oblasti.

Vsi člani Izvršnega odbora so se v razpravi strinjali, da mora Športna zveza zajeti vso športno dejavnost. V ta okvir sodijo vsa tekmovanja srednješolcev, tekmovanja tovarniških aktivov in invalidov, katerih je po podatkih 150.000.

Treba bo skrbeti, da bodo pri upravljanju društev in klubov sodelovali v čim večjem številu tudi aktivni športniki, in da ne bodo, kot je bilo doslej, samo objekt upravljanja.

Na seji so nadalje sklenili tudi, da bo treba voditi v društvih strogo kontrolo nad materialnim poslovanjem klubov in da naj bi uvedli državno nadzorstvo nad takim poslovanjem društev.

V zvezi s pismom Zveze športov Jugoslavije, ki bo imela konferenco sredi decembra v Beogradu, so sklenili, da bodo ponovno zahtevali, naj postane Zveza športov Jugoslavije forum, ki bo odgovoren za vso športno dejavnost v Jugoslaviji.

Lista je popolna

Beograd, 25. nov. — Sinoči se je končal tudi polfinalni turnir v Zemunu in tako so sedaj poznani vsi finalisti XIV. državnega šahovskega prvenstva. Le-ti so; velemojstri Gligorič, Ivkov, Matanović in Trifunović, mednarodni mojster Djurašević in mojster Matulović (neposredni finalisti), mednarodni mojstri Udovčić, Bertok, Nedeljković, Milić, mojstri Lukić, Janošević in Sofrevski, mojstrski kandidati Vasiljević, Stupica, Ugrinović, Smederevac in Ivković.

Le Gligorič in Milić sta sodelovala na vseh dosedanjih prvenstvih, medtem ko bo to prvenstvo debut za Ugrinovića, Stupico in Vasiljevića. Za pridobitev mojstrskega naslova bo potrebno v finalu doseči 8,5 točke. Poznano je, da v polfinalu ni nihče osvojil tega naslova.

Svečanost »Partizana« Trnovo

V okviru proslav 50. obletnice telesnovzgojnega društva Trnovo in v počastitev državnega praznika bo 30. t. m. ob 10. uri v prostorih »Partizana« Trnovo slavnostni občni zbor, ob 11. uri pa bo v istih prostorih odkritje spominske plošče padlim članom v NOB.

Reprezentanca Budimpešte v Zagrebu

Zagreb, 25. nov. — V Zagreb je prispela nogometna reprezentanca Budimpešte, ki se bo srečala jutri z reprezentanco Zagreba v okviru tekmovanja za pokal velesejmskih mest. Prispelo je 18 igralcev, pravzaprav kompletno moštvo kluba »Uipest dozza«.

Podzvezni kapetan nogometne reprezentance Zagreba, ing. Pažin, je določil za to srečanje kompletno moštvo Dinama, ki ga bo na levem krilu okrepil Lacković (Lokomotiva). V kolikor ne bo mogel igrati Lipošinović, ga bo na desnem krilu zamenjal Medved (»Zagreb«). Tako bi reprezentanca Zagreba igrala v postavi: Irović, Šikić, Košćak, Šantek, Crnković, Gašpert, Medved, Conč, Jerković, Matuš, Lacković.

Prekinjeni športni odnosi

Po sugestiji avstrijskega prosvetnega ministrstva avstrijski športni zvezi so bili prekinjeni vsi športni odnosi med Avstrijo in Madžarsko. V avstrijskih krogih ocenjujejo ta korak kot reakcijo na pogoste izgrede na tekmovanjih športnikov obeh držav.

Drevi nastop judoistov

Drevi ob 20. uri bo v stekleni dvorani direkcije železnic v Pražakovi ulici moštveno judo prvenstvo Slovenije v ljubljanski skupini. V mariborski je osvojil naslov prvaka Branik. V ljubljanski skupini so Triglav iz Kranja ter Olimpija in Ljubljana. Zmagovalec današnjega srečanja se bo moral za republiški naslov boriti z Branikom.

Obvestili

Odbor Nogometnega kluba Krim sporoča svojim članom, da je občni zbor kluba preložen od srede na četrtek. Ura ostane nespremenjena — 18.30 — prav tako pa tudi kraj — klubski prostori.

Strelska zveza Slovenije vabi vse ljubljanske novinarje na nagradno tekmovanje v streljanju z vojaško in malokalibrsko puško (v ležečem položaju), za ženske pa v streljanju z zračno in malokalibrsko puško (stoje). Tekmovanje bo v primeru zadostnega števila prijav 27. t. m. (čas bo določen) popoldne na strelišču ob Dolenjski cesti.

PO DRŽAVNIH ŠAHOVSKIH POLFINALNIH TURNIRJIH

Osem obetov — sedem razočaranj

Ko pregledujemo tabele komaj zaključenih šahovskih polfinalov, se nam nehote vsiljuje naslov znane knjige »Dober dan, žalost!« Hude in zagrizene šahovske borbe na vseh sektorjih, v Opatiji, Tuzli in Zemunu za uveljavitev dvanajstorice v XIV. prvenstvo Jugoslavije so Slovencem, žal, dale slabo žetev. Izmed sedmih mladih mojstrskih kandidatov in mednarodnega mojstra Puca nas bo zastopal v vrhunskem turnirju za prvenstvo države edinole letošnji polovični republiški prvak, 23-letni študent kemije, Janez Stupica. Sicer je bil Bajec, ki je igral na VII. prvenstvu v Sarajevu, tudi blizu cilju, vendar so mu posebne okoliščine in gneča preprečile ponovno uveljavitev v elitni turnir Jugoslavije.

Seveda nas je najbolj razočaral Puc, na katerega so pri nas domala vsi računali, zlasti, ker je kot Gligoričev sekundant skozi šest tednov neizprosnih borb v Portorožu nabiral nove strupe za bodoče nasprotnike. Saj pravi Gligorič, da na turnirju želi tekmecem slabo, sebi pa dobro! Puc je vsekakor izbral s prepogostim miroljubnim remiziranjem slabo taktiko. Vštel se je, zato je sedaj hudo nam in njemu. Morda bo v Sarajevu, kjer bo sodeloval na mednarodnem turnirju, bolj uspešen. Tam ima tudi težavno nalogo — braniti lansko prvo mesto. Pri Pucovem neuspehu v Opatiji moramo upoštevati v precejšnji meri dejstvo, da je razpoloženjski igralec. Razpoloženje je v šahu, kot pri drugem ustvarjanju, izredno pomembno. Ujeti v pravem razpoloženju pravi trenutek, je gotova zmaga.

STUPICA NOVI MOJSTER?

Uveljavitve mladega Stupice, ki ima za seboj že lepe uspehe, med drugim četrto mesto na velikem mednarodnem turnirju Mladosti v Zagrebu, v zvezni šahovski razred smo lahko veseli. Stupica — spominja na Germeka iz mladih let — ima vse pogoje, da na bližnjem državnem prvenstvu osvoji naslov mojstra, ki ga je Slovenija zadnjič dobila pred devetimi leti.

IN VENDAR: TRIJE KLUBI V ZVEZNI LIGI

Mar ni čudno, da se iz vrste mladih nadarjenih mojstrskih kandidatov še ni rodil nov mojster? Nihče izmed tistih, ki so v teh letih poskušali na polfinalih in prvenstvih, ni uspel. V drugih republikah pripisujejo to nekemu posebnemu slovenskemu načinu igranju šaha, ki da preveč nagiba k plahosti in pomanjkanju aktivnejše igre. Morda imajo prav. Toda zakaj potem isti igralci krepko in borbeno igrajo na tekmovanjih I. in II. zvezne lige? Slovenske šahiste zastopajo v I. zvezni ligi med osmimi moštvi ISK, ŽSK »Maribor« in ŠK Olimpija. To kaže, da so iz širine v republiškem merilu zrasli z mlajšo šahovsko generacijo zelo dobri igralci v državnem merilu. To je v nekem smislu prav razveseljivo. Kar trdijo nekateri za naš nogomet, da Slovenci nimamo smisla za kolektivno igro, je pri šahu narobe! Vendar, kar potolažimo se, tudi Amerika dolgo ni dobila Fischerja, Sovjetska zveza Talja in Jugoslavija Gligoriča. Lep primer nam nudi tudi Nizozemska, kjer navzlic širokemu razvoju šahovske organizacije in velikim številnim mednarodnim turnirjem vsa povojna leta niso našli več kot Donnerja!

POMANJKLJIVA BORBENA PRIPRAVLJENOST IN TAKTIKA

Ni moč reči, da mlada slovenska sedmorica ni imela možnosti za šahovski študij, saj je sodelovala celo pri demonstriranju partij v Portorožu. Imela je na razpolago vso sodobno literaturo in še posebej strokovno pomoč velemojstra Vasje Pirca. Toda nekaj jim je manjkalo, kar bi jim morali dati starejši, izkušenejši mojstri: borbena pripravljenost in pouk o posebni turnirski taktiki. Tu leži verjetno glavni vzrok njihovega neuspeha.

Naša osmorica na polfinalih je zbrala iz 104 partij 47 točk, izmed teh je petorica — Stupica, Bajec, Puc, Guzel, Tomšič — priborila 32,5 točke. Mimo Stupice z 8 točkami so se najbolje odrezali še Bajec, Puc, Guzel in Jordan Tomšič. Guzel, ki je zamenjal mojstra Germeka, nas ni razočaral, vendar bi bil Germek verjetno zvišal število naših na XIV. prvenstvu vsaj na dva. Počivala sta tudi šahista državnega razreda Grosek in Parma. Morda nas bo z drugimi vred prihodnje leto tudi ta dvojica razveselila. Parma predvsem na svetovnem mladinskem prvenstvu v Švici. Do tedaj pa recimo: Tudi za slovenski kvalitetni šah mora priti pomlad. *E. K.*

Brzojavke

● **SYDNEY**, 25. nov. (AP). — Rezultati četrtfinalnih tekem na mednarodnem teniškem turnirju v Sydneyu. Cooper — Laver 6:2, 1:6, 6:3, 6:2, Emerson — Mark (vsi Avstralija) 6:1, 6:4, 6:4, Gimeno (Sp.) — Milligan (Avstralija) 4:6, 6:4, 6:2, 7:5, Bucholz — Olmedo (oba ZDA) 1:6, 8:6, 5:7, 6:1, 6:4.

● **MOSKVA**, 25. nov. (Reuter). — Sovjetska boksarska reprezentanca je sinoči premagala reprezentanco Zahodne Nemčije s 16:4.

● **PARIZ**, 25. nov. (AFP). Novi evropski prvak srednje boksarske kategorije, Nemec Scholz, ki si je priboril ta naslov z zmago nad Francozom Humezom, se bo že 15. decembra boril z Ballarinom, tudi Francozom, vendar to srečanje ne bo veljalo za evropsko prvenstvo.

Uprava

»LJUDSKE PRAVICE«

Ljubljana

Petkovškovo nabrežje 25

Poštni predal 42

Znamka za 10 din

Odrežite in nam pošljite

DNEVNE NOVICE

Vesti iz Maribora

Dežurna lekarna

Sreda, 26. nov., lekarna »Center«, Gosposka ul. 12.

Četrtek, 27. nov., lekarna »Tabor«, Trg revolucije 3.

KINO

»UNION«: jugoslov. cinem. film »Cesta dolga leto dni«.

»PARTIZAN«: sovjetski film »Letijo žerjavi«.

»UDARNIK«: jugoslovanski film »Črni biseri«.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

Sreda, 26. nov. ob 15.30: Gorinšek: »Silni bič«. Red ŽIŠ.

Četrtek, 27. nov.: zaprto.

Petek, 28. nov. ob 16: Gorinšek: »Silni bič«. Izven.

Le rouge baiser
PARIS
24 NIANSE
Dahlia

VESTI IZ KRANJA

KINO

»STORŽIČ«: ob 15, 17, 19 in 21 ameriški barvni cinem. film »Sedeči bik«. Zadnjikrat!

»TRIGLAV«: ob 19 ameriški film »Mata Hari«. V glavni vlogi Greta Garbo.

Z BLEDA

KINO

Angleški barvni film »Smrt na cesti«. Predstavi ob 17 in 20.

Vesti z Jesenic in okolice

Zdravstveni dom Jesenice: Zdravniška dežurna služba do 28. novembra 1958: dr. Stanka Rosenstein.

Rodile so: Tratnik Ivana, pletilja z Bleda — Zagorice — deklico; Zupan Anica, gospodinja iz Podkočne — deklico; Razingar Ljudmila, gospodinja s Planine pod Golico — dečka; Zupan Mihaela, gospodinja iz Krope — dečka; Kalan Marčela, tov. delavka z Jesenic — deklico; Vister Jelka, uslužbenka z Jesenic — deklico; Simac Felicita, gospodinja z Jesenic — deklico; Pogačar Stanislava, delavka iz Radovljice — dečka; Simonetič Marija, uslužbenka iz Hrušice — deklico; Fister Milka, gospodinja iz Ovsiš — dečka; Stare Marica, kuh. pomočnica z Jesenic — deklico; Pezdirnik Marija, gospodinja z Dovjega — dečka; Srebrnič Marija, gospodinja iz Medan-Plešivo — dečka; Fajfar Julka, gospodinja iz Ljubnega — dečka; Koprivnik Marija, gospodinja z Jesenic — dečka; Panič Milena, tov. delavka z Jesenic — deklico; Ambrožič Hermina, uslužbenka z Jesenic — deklico; Lah Olga, uslužbenka iz Tolmina — deklico; Dimitrijevič Jela, gospodinja iz Kobarida — dečka.

Umrli so: Uršič roj. Golanda Frančiška, gospodinja, stara 60 let, iz Kobarida 15; Stopar Valentin, osebni upokojenec, star 79 let, z Blejske Dobrave 8; Mlakar Franc, uslužbenec, star 28 let, z Jesenic, Prešernova 34; Frlič Franjo, gradbeni delavec, star 39 let, z Jesenic, Savsko nabrežje.

Poročili so se: Močnik Jožef, delavec z Jesenic, Javor. pot 59, in Feltrin Slavica-Alojzija, delavka iz Bukovega 45; Sercelj Frančišek, kijučavničar iz Lipc 52, in Jakopič Gabrijela-Marija, tov. delavka iz Lipc št. 52.

IZ NOVE GORICE

KINO

»SOČA«: ameriški film »Demonska žena«.

»SOLKAN«: francoski film »Begunci«.

VESTI IZ TRBOVELJ

KINO

»DELAVSKI DOM«: jugoslovanski film »Male stvari«.

Rodile so: Antonija Cepe, 24 let, gospodinja, Ciringa — Marijo; Marija Hodnik, 22 let, gospodinja, Ribnica na Pohorju — Marijo; Vilhelmina Ogrizek, 28 let, uslužbenka — Janka; Marija Reich, 31 let, strežnica — Dušana; Frančiška Sabol, 33 let, tkalka — Emila; Antonija Vidmar, 30 let, gosp. pomočnica, Ribnica na Pohorju — Štefana; Ljudmila Bračko, 20 let, gospodinja, Gaj — Ivana; Ana Zupanič, 25 let, gospodinja — Zvonko; Zofija Majerič, 27 let, gospodinja — Zdenka; Veronika Javornik, 32 let, gospodinja, Pretrež — Zvonko; Ana Leskovar, 17 let, gospodinja, Visole — Draga; Helena Novak, 23 let, gospodinja, Fala — Jano; Alojzija Pongračič, 21 let, čistilka — Betko; Darinka Prah, 23 let, študentka — Andreja; Marija Predikaka, 29 let, gospodinja, Brezule — Draga; Dragica Rogelj, 22 let, gospodinja, Poličiki vrh — Dragico; Silva Ropovša, 24 let, strugarka — Dušanko; Elizabeta Šerbelj, 26 let, tkalka — Silvo; Terezija Navodnik, 32 let, delavka, Dravograd — Danila; Štefanija Cervec, 27 let, gospodinja, Jakobski dol — Janeza; Marija Cvilak, 24 let, predica — Zdenka; Terezija Drofenik, 33 let, predica, Pekre — Zdenko; Ana Januš, 28 let, gospodinja, Kozjak — Silvico; Jožefa Kapun, 23 let, gospodinja, Zg. Bistrica — Srečka; Zofija Gradečak, 33 let, kmetica, Flekušek — Nevenko; Frančiška Leb, 26 let, gospodinja, Plintovec — dečka; Ljudmila Rojko, 22 let, gospodinja, Žerjavci — Leopoldino; Rozalija Strmšek, 18 let, gospodinja, Slov. Bistrica — Severino; Pepca Šerbino, 23 let, delavka, Ruše — Draga; Lenčka Šparavec, 23 let, kuh. pomočnica — Jelko; Jožefa Vohl, 32 let, gospodinja, Metava — Jožico; Ema Bratec, 26 let, prodajalka — Darinko; Angela Fantolin, 30 let, gospodinja, Plitvice — Marijo; Marjeta Gavez, 35 let, gospodinja, Zg. Negonje — Dušana; Jožefa Damiš, 21 let, gospodinja, Jablance — Branka; Marija Kebrič, 20 let, gospodinja — deklico; Dragica Mikša, 29 let, gospodinja, Gačnik — Jožico; Roza Munda, 27 let, gospodinja — Zdenko; Ana Razboršek, 32 let, grebilka, Fram — deklico; Marija Vidrih, 24 let, vzgojiteljica, Lenart — Gorazda in Corana; Marija Dajčman, 20 let, vinograd. delavka, Rošpoh — Stanka; Bernarda Golob, 27 let, strežnica, Slemen — Boruta; Marija Karničnik, 17 let gospodinja — Sama; Antonija Klojčnik, 19 let, delavka — Branka; Marija Korošec, 33 let, gospodinja, Mala Zenica — Ciliko; Marica Lukač, 24 let, gospodinja, Selnica ob Muri — Nadico; Milka Podlipnik, 38 let, gospodinja, Krašna — deklico; Pavla Vučko, 30 let, gospodinja — dečka; Marija Zgeč, 27 let, gospodinja — deklico.

IZ PTUJA

KINO

Domači film »Ko pride ljubezen«. Predstavi ob 17.30 in 19.30.

IZ MURSKE SOBOTE

KINO

»PARK«: ob 17.30 in 20 jugoslov. film »Svojega telesa gospodar«.

CELJSKE VESTI

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE

Sreda, 26. nov. ob 15.30 uri — William Faulkner: Requiem za vlačugo — III. šolski abonma

Četrtek, 27. nov. ob 15.30 uri — William Faulkner: Requiem za vlačugo — I. šolski abonma

Petek, 28. nov. ob 20. uri — Marin Držić: Dundo Maroje — Gostovanje v Ljubnem ob Savinji

Torek, 2. dec. ob 15. uri — Ben Miloli: Vilinček z lune — Zaključena predstava za I. osnovno šolo Ob 20. uri — William Faulkner: Requiem za vlačugo — torkov abonma in izven

IZ ŽALCA

KINO

Ameriški film »Helena in možje«. Predstava ob 19.30.

IZ ROGAŠKE SLATINE

KINO

Kitajski vojni črno-beli film »Prehod čez reko Jangce«.

Sporočamo žalostno vest, da nas je za vedno zapustil po tragični smrti naš sodelavec

IVAN PERIČ

Pogreb pokojnika bo v sredo, 26. novembra 1958 ob 16. uri iz Nikolajeve mrliške vežice na Žalah.

Vižmarje, dne 25. novembra 1958.

Uprava in delovni kolektiv podjetja »ŠPORT-OPREMA«

Zdravniška dežurna služba

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA-CENTER

Nočna zdravniška dežurna služba za nujne obiske na bolnikovem domu od 20. do 7. ure zjutraj, ob nedeljah in praznikih ves dan. Miklošičeva c. 24, telefon 39-151. Za obiske otrok kličite isto telefonsko številko.

Dežurni zdravniki:
26. novembra: dr. Zalta Maks,
27. novembra: dr. Podobnik Jože,
28. novembra: dr. Vrbica Milena.

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA-BEŽIGRAD

Zdravniška dežurna služba:
Do 28. novembra:
dr. Spiller Božidar, Lavričeva 5 a, telefon 31-286.

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA-VIČ

Dežurna zdravniška služba:
Dr. Stok Miloš do 28. novembra, stan. Cankarjeva 10, telefon 21-519.
Nedeljska dežurna služba v amb. Mirje, Trg mlad. brigad 2, od 8. do 14. ure, telefon 21-797.

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA-MOSTE

Dežurna služba do 30. novembra:
26. novembra: ZD Ljubljana-Moste, Krekova 5, tel. 31-359;
27. novembra: dr. Debevc Rado, ZD Moste, Krekova ul. 5, tel. 31-359;
28. novembra: dr. Stamač Milena, Grabloviča 18, tel. 30-738;
29. novembra — dnevna, nočna: dr. Petek Anton, Titova 29/b, telefon 32-700;
30. novembra: dr Petek Anton, Titova 29/b, tel. 32-700.
V vseh primerih dežurstva, ko je zdravnik odsoten, kličite telefon Ljudske milice 30-300.

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA-ŠIŠKA

Zdravniška dežurna služba:
26., 27. novembra: dr. Ljubimko Mijatovič, Černetova 31, tel. 22-831;
28. novembra: dr. Rafko Ponikvar, Celovška 26, telefon 20-748;
29., 30. novembra: dr. Dragica Vidmar, Černetova 31, telefon 22-831.

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA-RUDNIK

Zdravniška dežurna služba:
Do 29. novembra:
Dr. Levstek-Velikonja Judita, Rudnik 80, telefon 23-282. V odsotnosti zdravnika kličite telefon LM 20-300.

Tudi Vi lahko prejmete

LEPO ZAPESTNO URO v zameno za zlatnik

ali

bogato kolekcijo ZLATOROG proizvodov v zameno za srebrnik,

ki ga najdete v

RIO prašku

Najden zlatnik ali srebrnik pošljite na naslov

»ZLATOROG« MARIBOR

Priložite Vaš naslov!

Zato v vsako hišo

RIO — čudovito sredstvo za pranje perila!

M 349

Samo ena je originalna

ILIRIJA

KREMA ZA ČEVLJE

DREVI OB 19.30 BO »PLES V SREDO« s prvim sporedom »POKAZI, KAJ ZNAŠ« v festivalni dvorani »SOČA«. Prijave talentov v plesnih, pevskih, glasbenih in komičnih zabavnih točkah še sprejemamo. Informacije po telefonu 21-861. Za ples in zabavo igrajo »7 DIXIES«. Vstopnice po 100 din pri večerni blagajni v »SOČI«. Za praznike bodo velike plesne zabave in to »DANCING« v petek 28. in v soboto 29. vsakokrat ob 20. uri, v nedeljo, 30., pa »Nedeljski ples« ob 18. Predprodaja vstopnic za vse tri prireditve bo že od četrtka 27. dalje vsak dan od 16. ure naprej v »SOČI«.

V Moderni galeriji v Ljubljani je odprta obširna razstava Društva likovnih umetnikov uporabne umetnosti Slovenije. Razstavlja več kot 60 umetnikov. V času razstave od 10—18 dnevno predvajajo tudi barvne diapozitive.

Društvo visokošolskih profesorjev in znanstvenih delavcev v Ljubljani in Sindikat administrativnih uslužbencev Univerze v Ljubljani vabita svoje člane na proslavo Dneva Republike, ki bo v četrtek, dne 27. novembra t. l. ob 17. uri v zborniční dvorani Univerze, Trg revolucije 11.

Jugoslovenska knjiga

ZAGREB
knjigarna »MLADOST«, Maksimirska 44
C-6735, 78 obr.
JESENSKA ELEGIJA
LJUBLJENE OČI
poje Dušan Jakšić

PREDAVANJA

Društvo gradbenih inženirjev in tehnikov LRS vabi na predavanji tov. ing. arh. T. Kurenta: Izbor modula in modularne koordinacije kot pogoj za uspešno uvedbo prefabriciranja gradbenih elementov ter Modul kot estetski in proizvodni instrument ter preferencialne mere«. Predavanji bosta v balkonski dvorani univerze, Trg reolucije,, danes v sredo 26. t. m. ob 20. uri. Vstop prost.

GLEDALIŠČA

DRAMA

Sreda, 26. nov. ob 15: Cankar: »Za narodov blagor«. Zaključena dijaška predstava za razne šole.

Četrtek, 27. nov. ob 19.30: Tolstoj: »Ana Karenina«. Dijaški abonma I. (Preostale vstopnice v prodaji.)

Petek, 28. nov ob 15.30: Osborne: »Ozri se v gnevu!« Abonma Petek popoldanski. (Preostale vstopnice so že v prodaji.)
Ob 19.30: Majakovski: »Velika ženta«. Abonma A. (Preostale vstopnice so že v prodaji.)

Sobota, 29. nov. ob 19.30: Cankar: »Za narodov blagor«. Izven in za podeželje. Znižane cene. (Vstopnice so že v prodaji.)

Nedelja, 30. nov. ob 15: Brecht: »Švejk v drugi svetovni vojni«. Izven in za podeželje. (Vstopnice so že v prodaji.)
Ob 19.30: Tolstoj: »Ana Karenina«. Zadnjikrat Izven in za podeželje. (Vstopnice so že v prodaji.)

V repertoarju za tekoči teden posebej opozarjamo:
— na sobotno izven predstavo Cankarjeve komedije »Za narodov blagor«, za katero veljajo znižane cene;
— na nedeljsko večerno izven predstavo »Ana Karenina«: to bo zadnja izven predstava te uspele uprizoritve.
— da bo v četrtek, 27. t. m. dijaška predstava za dijaški abonma D I, Tolstojeva »Ana Karenina« z začetkom ob 19.30 in ne ob 15.30.

OPERA

Sreda, 26. nov. ob 19.30: Donizetti: »Don Pasquale«. Abonma red K.

Četrtek, 27. nov. ob 19.30: Marij Kogoj: »Črne maske«. Abonma red B. (Vstopnice tudi v prodaji.)

Petek, 28. nov.: zaprto.

Sobota, 29. nov. ob 19.30: Rossini: »Seviljski brivec«. Izven in za podeželje. (Vstopnice v prodaji od srede, 26., od 17. ure dalje.)

Nedelja, 30. nov. ob 15: Verdi: »Aida«. Izven in za podeželje. (Vstopnice v prodaji od srede, 26. od 17. ure dalje.)

Ponedeljek, 1. dec. zaprto.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA
Gledališka pasaža

Sreda, 26. nov. ob 20: Juš Kozak: »Balada o ulici«. Abonma Mladinski II.

Četrtek, 27. nov. ob 16.30: Casona: »Drevesa umirajo stoje«. Zaključena predstava za Tobačno tovarno. Ob 20: Casona: »Drevesa umirajo stoje«. Abonma Kolektivi A. Vstopnice so tudi v prodaji.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE
Ljubljana, Mestni dom

Sobota, 29. nov. ob 20: Br. Nušič: »Gospa ministrica«, veseloigra. — Izven.

Nedelja, 30. nov. ob 16: I. Borštnik: »Stari Ilija«, ljudska igra. Popoldanska predstava Izven.
Ob 20: Br. Nušič: »Gospa ministrica«, veseloigra. Večerna predstava. Izven.

Ponedeljek, 1. dec. ob 16: Br. Nušič: »Gospa ministrica«, veseloigra. Popoldanska predstava. Izven.
Prodaja vstopnic v Mestnem domu, rezerviranje telefon 32-860.
Za predstave ob praznikih bodo vstopnice v prodaji že od četrtka, 27. novembra dalje.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE MARIONETE
Levstikov (Sentjakobski) trg št. 2

Sreda, 26. nov. ob 15: J. Pengov-N. Simončič: »Zlata ribica«. Zaključena predstava za osnovno šolo »Fr. Levstika«.

Četrtek, 27. nov. ob 17: Oscar Wilde: »Srečni princ«. Zaključena predstava za otroke članov sind. podružnice podj. Saturnus.

Sobota, 29. nov.: zaprto!

Nedelja, 30. nov. ob 11: Fr. Milčinski: »Zvezdica Zaspanka«.
Ob 15: V. Cinybulk-P. Dežman: »Igračke na cestah«.

Nedelja, 1. dec. ob 11: V. Cinybulk-P. Dežman: »Igračke na cestah«.
Ob 15: Fr. Milčinski: »Zvezdica Zaspanka«.

ROČNE LUTKE
Resljeva cesta 38

Sreda, 26. nov. ob 17: W. Karsch-J. Pengov: »Težave Peterčiljčkove mame«. Delno zaključena predstava za otroke članov sind. podružnice Lek.

Nedelja, 30. nov. ob 17: N. Simončič-J. Pengov: »Medveda lovimo«.

Ponedeljek, 1. dec. ob 17: N. Simončič-J. Pengov: »Medveda lovimo«.
Prodaja vstopnic od torka dalje na upravi, Resljeva c. 36, od 10. do 12. ure in pol ure pred začetkom predstave pri gledališki blagajni. Rezervacije na telefon 32-020.

SAP-TURIST BIRO SPOROČA

POTNIKI V ZAGREB IN PTUJ, POZOR!

Vse, ki potujejo z našim avtobusom v ZAGREB (odhod iz Ljubljane ob 6.00 uri zjutraj, prihod v Zagreb ob 8.30) opozarjamo, da dobe vozne listke za povratek iz Zagreba pri spremevodniku v avtobusu. Odhod iz Zagreba izpred hotela »Esplanade« ob 13.00 uri, prihod v Ljubljano ob 15.30.

Potnike, ki potujejo z našim avtobusom na progi LJUBLJANA—PTUJ opozarjamo, da vozi naš avtobus redno vsak dan kakor doslej. Odhod iz Ptuja ob 5.30 zjutraj, prihod v Ljubljano ob 9.10. Odhod iz Ljubljane ob 15.30, prihod v Ptuj ob 19.20.

Potniki, uporabljajte izredno ugodne avtobusne zveze, ki vam jih nudi SAP-TURIST BIRO!

PUTNIK SLOVENIJA obvešča

SPOZNAJTE NOVO AVTO CESTO

PUTNIK SLOVENIJA prireja v nedeljo, 7. decembra avtobusni izlet z modernimi, turističnimi avtobusi v ZAGREB. Odhod iz Ljubljane ob 8. uri, povratek iz Zagreba ob 16 uri.

IZLET PRIREJA PUTNIK SLOVENIJA, Z NAMENOM, DA BI SE ČIMVEČJI KROG JAVNOSTI SEZNANIL S PRIJETNO VOŽNJO PO NOVI AVTOMOBILSKI CESTI LJUBLJANA—ZAGREB. Zato je PUTNIK SLOVENIJA določil tudi posebno znižano vožnjo, in sicer 250 din za eno smer.

Vozovnice bo prodajala poslovalnica v Ljubljani od 2. decembra dalje. Delovni kolektivi in posamezniki lahko že pred tem dnevom rezervirajo potrebno število sedežev.

IZKORISTITE UGODNO PRILIKO IN UDELEŽITE SE PRIJETNE VOŽNJE PO NOVI AVTOMOBILSKI CESTI LJUBLJANA—ZAGREB z modernimi, turističnimi avtobusi PUTNIKA SLOVENIJA, ki bodo ogrevani.

ZDRUŽENJE ZA NAPREDEK PRIDELOVANJA KORUZE FLRJ

razpisuje

natečaj

za vpis v register proizvajalcev semen hibridne koruze

Pravico do udeležbe pri natečaju imajo znanstvene ustanove in kmetijske proizvajalne organizacije

Semenski material, ki ga bodo registrirane organizacije pridelovale, je:

- seme dvostoržnih hibridov
- seme enostoržnih hibridov
- seme linij
  - a) v ročni samooploditvi
  - b) v prostorni izolaciji

Pogoji za natečaj za vpis v register pridelovalcev semen hibridne koruze so na razpolago pri pristojnih znanstvenih ustanovah, republiških in okrajnih poslovnih zvezah in pri tem Združenju.

Vse kmetijske proizvajalne organizacije, ki žele sodelovati pri natečaju, morajo predložiti Združenju pismeno potrdilo pristojne teritorialne znanstvene ustanove o izpolnjevanju pogojev za natečaj.

Za znanstvene ustanove sprejme sklep o vpisu v register komisija, ki jo ustanovi upravni odbor Združenja.

Vse kmetijske proizvajalne organizacije in znanstvene ustanove, v kolikor bodo ustrezale pogojem in bodo sprejete na natečaju s strani določene komisije, bodo vpisane v register pridelovalcev semen hibridne koruze pri Združenju, s pravico do sklepanja pogodb za pridelovanje.

Organizacije, ki niso vpisane v register pridelovalcev semen koruze, ne morejo sodelovati pri pridelovanju tega semena.

Prijave v zvezi s sodelovanjem pri tem natečaju pošljite na naslov:

Prijave bomo sprejemali do 20. decembra 1958.

UDRUŽENJE ZA UNAPREĐENJE PROIZVODNJE KUKURUZA JUGOSLAVIJE — BEOGRAD — NJEGOŠEVA 7.

3716

List izdaja in tiska Časopisno-založniško podjetje »Ljudska pravica«, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6, telefon 39-181 — Notranjepolitična gospodarska rubrika Nazorjeva 10/II, tel. 20-507 in 22-621 — Kulturna rubrika Kopitarjeva 6/III, tel. 31-357 — Uprava Trubarjeva ulica 24, telefon 22-491 in 22-492 — Naročninski oddelek Petkovškovo nabrežje 25, telefon 22-494 — Oglasni oddelek Kopitarjeva ulica 4, telefon 31-358 — Poslovalnica na Titovi cesti 15, telefon 22-322 — Mesečna naročnina 250 din, za tujino 500 din — Tekoči račun 600-705-1-1393 — Poštni predal štev. 42 — Poštnina plačana v gotovini.

KINO »KOMUNA«

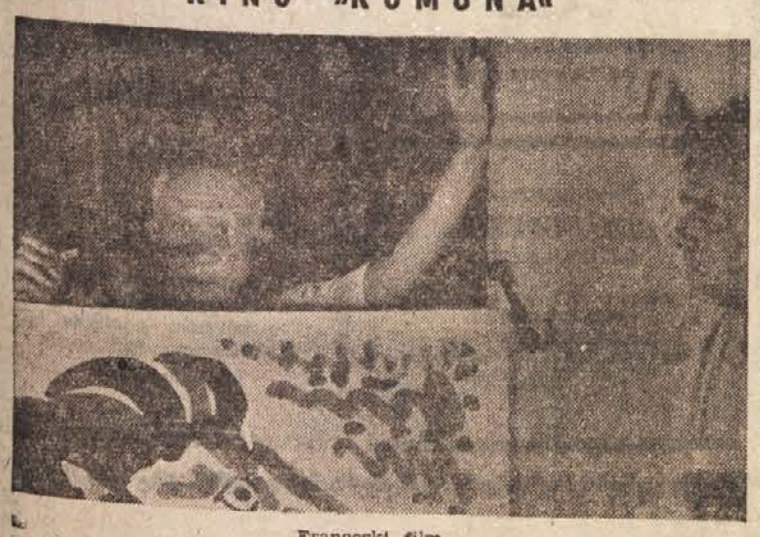

Francoski film

»PICASSO«

Režija Henri G. Clouzot. V gl. vlogi Picasso. Film je dobil na festivalu v Cannesu 1956 nagrado za režijo. Tednik: Zidarji srebrne ceste. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Prodaja vstopnic od 9—11 in od 14 dalje.

KINO »UNION«: amer. barv. cinem. film »Princ študent«. Igrata Ann Blyth in Edmund Purdon, poje Mario Lanza. Tednik: Zidarji srebrne ceste samo pri zadnji predstavi. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 10 matineja domačega filma »H-8«. Zmagovalec festivala v Pulju 1958!

KINO »SLOGA«: češki barvni film »Legenda o ljubezni«. Tednik F. N. 47. Predstave ob 15, 17, 19 in 21.

KINO »VIČ«: italij. barvni cinem. film »Lepa mlinarica«. Režija: Mario Camerini. Igrajo: Sophia Loren, Vittorio de Sica in Marcello Mastroianni. Tednik F. N. 47. Predstave ob 15, 17, 19 in 21.

KINO »SOČA«: jugoslovanska kinoteka predvaja v okviru festivala filmov sovjetskega režiserja Eisensteina film »Oktober«. Tednik: F. N. 47. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Samo danes!

KINO »ŠIŠKA«: franc. barvni film »Grof Monte Cristo« I. del. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Predprodaja vstopnic v vseh kinematografih od 9—11 in od 14 dalje.

MLADINSKI KINO LM: ob 10 in 15 sovjetski barvni film »Pedagoška poema«.

KINO »LITOSTROJ«: predstava zaradi proslave odpade.

KINO »TRIGLAV«

Ameriški barvni film

»ŠTIRJE JEZDECI«

Tednik. V glavni vlogi Rori Calhoun, Kelin Miler. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

RTV LJUBLJANA

Spored za sredo, dne 26. novembra

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 23.00, 24.00

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.30—6.40 Reklame in obvestila — 6.40—6.45 Naš jedilnik — 8.05 V dvočetrtinskem taktu — 8.30 Velike zborovske scene — 9.00 Jezikovni pogovori (ponovitev) — 9.15 Južni ritmi — 9.30 5 minut za novo pesmico — J. Bitenc: Mlinček — 9.35 Ernest Dohnanyi: Valčkova suita — 10.10 Zborovske skladbe Antona Försterja — 10.31 Uroš Krek: Simfonietta — 11.00 »Don Juanove ljubezni« — melodije iz operete — 11.13 Majhni ansambli vam igrajo — 11.35 Radijska šola za višjo stopnjo (ponovitev) — Vasja Ocvirk: V rojstno mesto naše republike — 12.05 Segava klavatura — 12.15 Kmetijski nasveti — Vet. Franc Černe: Nova vprašanja umetnega osemenjevanja — 12.25 Pozdrav iz Srbije — 12.42 Straussovi valčki — 13.15 Zabavna glasba, vmes obvestila — 13.32 Skladbe jugoslovanskih skladateljev — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo (ponovitev) — Bojan Samarin: Zgodbe iz muzeja NOB — 14.35 Harmonika in citre — vmes ob 14.45 Radijski fototečaj — 15.15 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame —15.40 Novost na knjižni polici — Kljusov Joža: Bataljon — 16.00 Koncert po željah — 17.20 Sestanek ob petih — 17.40 Z ljudsko pesmijo po pokrajinah Jugoslavije — VIII. Istrske narodne pesmi — 18.00 Kulturna kronika — 18.15 Veliki zabavni orkestri — 18.27 Samospevi romantike in moderne — 18.45 Razgovori o mednarodnih vprašanjih — 19.00 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Jules Massenet: Werther, radijska priredba opere — 21.20 Antonin Dvořak: Koncert za klavir in orkester v g-molu — 22.15 Petnajst minut s pevcem Ivom Robičem — 22.30 V ritmu swinga igra orkester Ralph Marterie — 23.10 Zapojmo še enkrat — VIII. — Posebna oddaja Radia BBC — 23.40 Scenska glasba iz filma Zgodba o Bennyju Goodmanu — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

LOKALNI PROGRAM

14.00 H. Berlioz: Harold v Italiji, simfonija za violo in orkester — 14.45—15.00 Ljubljanska kronika in obvestila.

TELEVIZIJA

Dnevni spored za sredo, dne 26. novembra

21.00 Prenos z Zagreba

DROBNI OGLASI

KOMISIJA ZA SPREJEM in odpovedi delovnih razmerij pri podjetju »Ljubljana transport« sprejme visokokvalificirane in kvalificirane AVTOELEKTRIČARJE, AVTOMEHANIKE in AVTOKLEPARJE ter ŠOFERJE C-E in D-E kategorije. Interesenti naj se javijo osebno ali pismeno na upravi podjetja »Ljubljana transport«, Ljubljana, Celovška cesta 164. 4410-d

HOTEL »GALEB« V KOPRU vas vabi! Stalnim gostom nudimo 10% popust, abonentom zelo ugodno prehrano — dnevno po 246 din. Posebna specialiteta: sveže ostrige vsak dan samo v »Galebu«. Ob glasbi in plesu (vse dni razen srede) in izbranih istrskih vinih vam priporoča prijetne zimske večere hotel »Galeb«, Koper. 262

KOMFORTNO, DVOINPOLSOBNO STANOVANJE v centru Celja, zamenjam za manjše ali samo sobo v Ljubljani. Naslov v oglasnem oddelku LP. 4613

NUDIMO LEP ZASLUŽEK

in stalno namestitev

prodajalcu časopisov (kolporterju)

V LJUBLJANI

Reflektanti naj se osebno predstavijo v upravi Ljudske pravice, Ljubljana, Petkovškovo nabrežje 24 — od 9. do 12. ure dopoldne.

SPOROČAMO, da sta se bivši celjski podjetji

ELEKTRO-RADIO CENTER in JUGOTEHNIKA

združili v eno podjetje, ki je najprej dobilo začasno ime

ELEKTRO-RADIO TEHNIKA

dokončno pa TRGOVSKO PODJETJE

»ELEKTRO-MERCATOR«

CELJE — LJUBLJANSKA 10

Žiro račun pri KB-603-70/1-641

Telefoni: uprava 21-32, prodajni oddelek 21-18 poslovalnice: Tehnika 21-32, Elektro 27-64, Radio 22-64

Telegrami: Eltor Celje — Poštni predal 169

Novo podjetje ima namen zadovoljiti posameznika, industrijo in trgovinsko mrežo z vsemi izdelki radio in elektrotehnične dejavnosti. C 234

Z blagom, ki ga napravijo vsako leto v

»TISKANINI«

bi lahko pokrili dvojno avto cesto Kranj—Djevdjelija

Pred tridesetimi leti so med železniško progo in Savo na desni strani mostu začele hoditi prve tekstilne delavke in delavci. Porajala se je nova tekstilna tovarna, ki je ravno zaradi njihovih, pod ceno plačanih rok, železniške proge, vode in še drugih reči izbrala Kranj za svoje rojstno mesto.

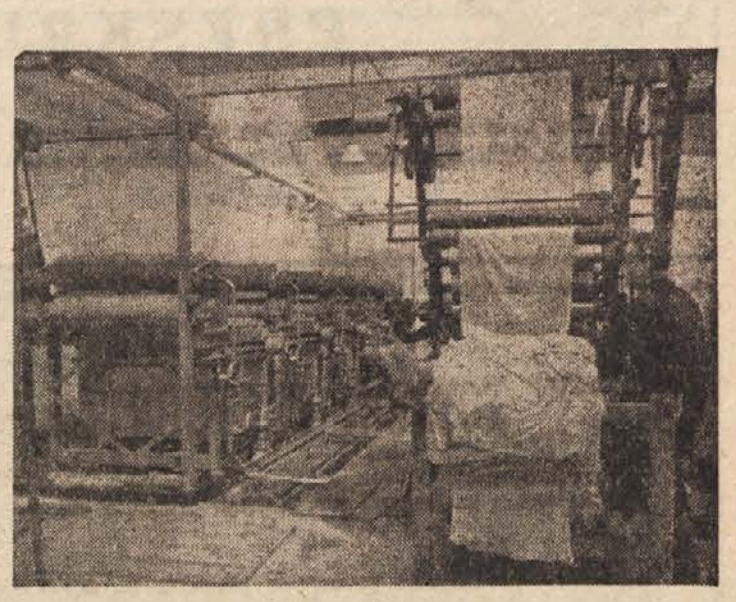

Staro se umika novemu. Kmalu bo novi pralni stroj stekel ob starih očakih

TRIDESET LET

te velike kranjske tovarne

Tuj kapital, v tem primeru češki, si je dobil dva domača kapitalista, da sta ustanovila družbo in bila le za ponjavo, izpod katere so v kratkem času zrastli češki Brune.

Med časom, ko so gradili stavbe za tkalnico, je družba že poslovala. Uvažali so blago s tujega in ga doma samo razrezali in previli. S tem so se ognili dajatvam in si kovali lepe dobičke.

Prva je bila zgrajena tkalnica leta 1929. Leto dni pozneje pa še oplemenilnica. Pripeljali so stare obrabljene stroje, med njimi ni bila redka letnica 1890, jih na gosto postavili v zgrajene objekte ne glede na delovne pogoje in počutje delavk ter delavcev z edinim ciljem: iztisniti čimveč dobička, nato pa tovarno zapreti in začeti znova spet tam, kjer se je obetal še večji dobiček. Ker so gradili današnjo »Tiskanino« s to predpostavko, ni čudno, da so stavbe nesolidno zgrajene, da so delovni prostori bili prenatrpani s starimi stroji, da niso imeli delavci pravih sanitarnih naprav, garderob ipd. Znano je, da so hoteli tedanji lastniki tovarno tik pred vojno zapreti in zidati novo v Jagodini, kjer so bili pogoji za grabljenje dobička še boljši. Negodovanje delavstva, še bolj pa izbruh druge svetovne vojne jim je to namero onemogočil.

Kakšni so bili delovni pogoji, kako so mizerno plačevali delavstvo, kako so z njimi ravnali, nam brez dvoma pove zgodovina velike tekstilne stavke v Kranju leta 1936, ki je izbruhnila ravno v tej tovarni in sosednji »Jugočeški«, današnji »Iskri«.

Med drugo svetovno vojno je tovarna delala za Nemce. Preimenovali so jo v »Tekstil-Bruno«. Toda zavedno delavstvo je proizvodnjo sabotiralo in ne majhne količine blaga so se znašle v partizanskih intendanturah.

TRINAJST LET BOJA ZA TONE IN KVADRATNE METRE

Po osvoboditvi je bilo podjetje zaplenjeno z odločbo vojaškega sodišča v Beogradu. Delavci so se končno otresli raznih Brun in drugih izkoriščevalcev. Zavihali so rokave in z vsemi silami začeli delati za obnovo v vojni porušene in požgane domovine, pričeli delati za naloge, ki jih je pred njih postavljala naša skupnost. Vsa ta prizadevanja so končno skrita za tonami preje in kvadratnimi mestri tkanin. S to tabelo si predočimo trud tega 200-članskega kolektiva in si do nekje ustvarimo vsaj približno sliko o njem.

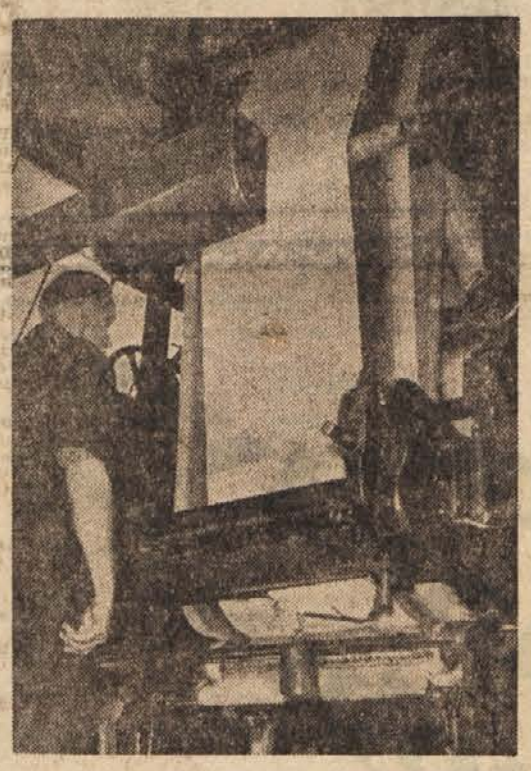

Tiskarski stroj

Leto	Predilnica preja v tonah	Gotove tkanine v tisočih m²	Število zaposlenih
1939	1066	11,400	—
1946	1685	7,356	1636
1947	1843	13,407	2080
1948	1731	15,295	2024
1949	1799	18,607*	2352
1950	1810	16,696*	2152
1951	1677	14,485*	1882
1952	1591	12,602*	1882
1953	1552	11,904	1659
1954	1615	13,711	1805
1955	1932	17,139	1979
1956	1838	17,135	1968
1957	1962	17,803	1974
plan 1958	1925	18,000	2020

(* V letih 1949 do 1952 je bil pri »Tiskanini« še obrat »Testilindus« iz Stražišča in sta tudi proizvodnja ter delovna sila prišteti v tabeli.)

NESORAZMERJE MED KAPACITETAMI

V »Tiskanini« so trije obrati tesno povezani drug z drugim, pa vendar po svojih kapacitetah tako različni. Ti so: predilnica, tkalnica in oplemenilnica. Dediščina kapitalistične politike v tekstilni industriji je že znano nesorazmerje med predilnicami in tkalnicami. Isto sliko vidimo tudi v tem podjetju. Predilnica daje z delom v treh izmenah samo ⅔ potrebne preje za delo tkalnice v dveh izmenah. Medtem ko oplemenilnica lahko oplemeniti v treh izmenah samo ⅚ stkanih tkanin iz tkalnice, eno šestino blaga, kar je pri 18 milijonih kv. metrov le precej, pa morajo prodati v surovem stanju.

Odpraviti ta nesorazmerja je naloga kolektiva v naslednjih nekaj letih. K temu stremijo že vsa leta po osvoboditvi. Marsikaj so že napravili. Prva in že uspešno opravljena naloga je bila zagotoviti podjetju zadostno pogonsko in toplotno energijo. Leta 1956 in 1957 so povečali energetsko bazo z novim parnim kotlom in električno centralo. S to rekonstrukcijo so dobili dovolj pare in električne energije za nemoteno obratovanje vseh obratov. Preje so imeli zaradi stalnega pomanjkanja električne energije velike izpade proizvodnje, kar se tudi opazi na tabeli, ki nam kaže gibanje proizvodnje.

Dalje so v oplemenilnici kupili dva nova moderna sušilno-razpenjalna stroja, zgradili novo barvarno in barvno kuhinjo ter kupili še vrsto drugih strojev, ki so bili nujni za sodobni tehnološki postopek. Skladno s tem so izboljšali tudi delovne pogoje. V predilnici so montirali novo čistilnico, klimatske naprave in nakupili veliko pomembnih rezervnih delov za stroje predilnice. Zgradili so novo skladiščno stavbo. Ker se, kot smo že omenili, rojstna letnica precejšnjega števila strojev giblje okoli 1980 do 1900, so si uredili tudi močno remontno delavnico, ki te starčke neguje in obnavlja.

NADALJNJA POT

Kot smo že napisali, je glavna naloga kolektiva odpraviti nesorazmerja med kapacitetami. Zato bodo še naslednje leto začeli graditi novo dvonadstropno stavbo predilnice. Dalje bodo postopoma rekonstruirali tudi oplemenilnico. Dosedanje stroje bodo rekonstruirali in izboljšali delovne pogoje. Urejajo tudi garderobe in sanitarije.

SKRB ZA DELAVSTVO

Tovarna pred vojno praktično ni imela stanovanj za svoje delavce. Imeli so samo stanovanjsko zgradbo, kjer so stanovali vodilni uslužbenci. Po vojni so zgradili nekaj začasnih stanovanjskih provizorijev, dalje imajo na Zlatem polju 18 in 12 stanovanjski blok, zidali so v Stražišču 43 vrstnih hiš, 4 vrstne hiše na Planini, sedaj pa gradijo v režiji zavoda za stanovanjsko izgradnjo pri vodovodnem stolpu 16 stanovanj.

V Stražišču bodo uredili zavetišče za otroke, da bodo matere med svojim delom v tovarni zanje brez skrbi.

Tovarna ima tudi lastno splošno in zobno ambulanto. Sedanji prostori ambulante so pretesni, zato jo bodo v kratkem primerno povečali. V Poreču imajo svoj počitniški dom že deseto leto. Tja hodijo na počitnice delavke in delavci »Tiskanine« s svojimi družinami. Plačujejo minimalno oskrbnino. Starejše in izčrpane delavce pa pošilja na počitnice sindikat in jim plača delno ali popolno oskrbo.

Precej dolga je že pot, ki jo je tovarna prehodila v teh 30 letih. Pridne roke delavk in delavcev so stkale na milijone metrov pisanega blaga. Ob tem jubileju pa jim želimo še veliko delovnih zmag za boljše življenje nas vseh.

Kolektiv tovarne tiskanega blaga »Tiskanina« iz Kranja čestita za dan republike vsem delovnim ljudem.

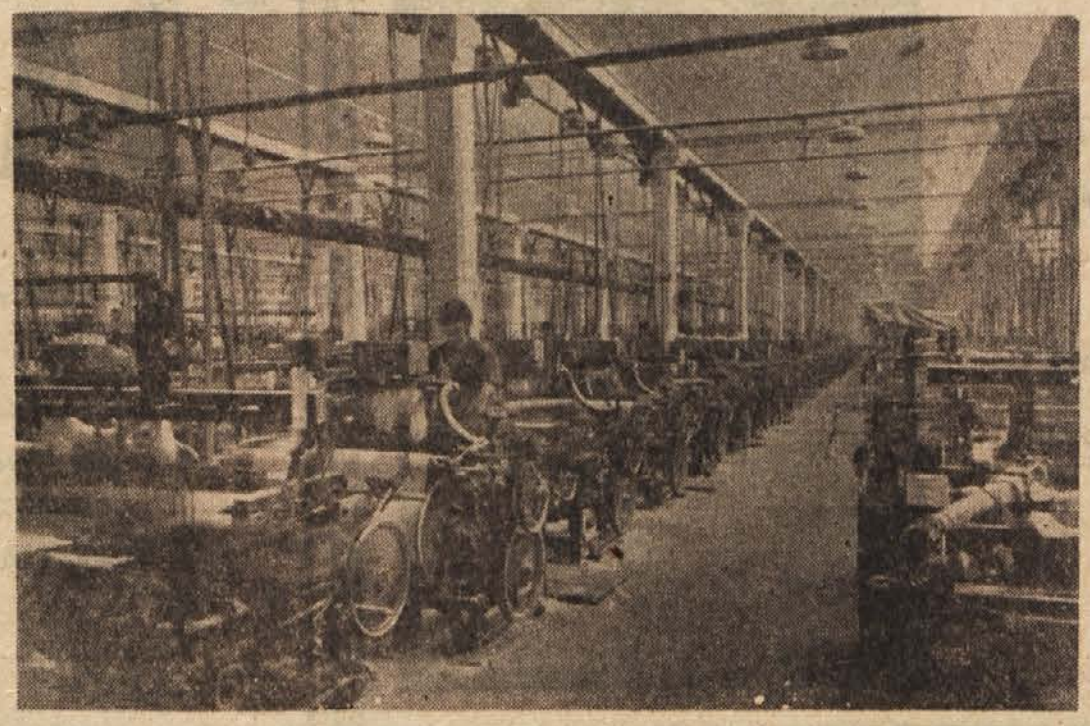

Pogled na del tkalnice

TA PROSTOR SMO ODSTOPILI »TISKANINI«, KRANJ

Kolektiv grosistično-detajlističnega trgovskega podjetja

PRESKRBA v SEŽANI

z vsemi poslovalnicami čestita za Dan republike vsem svojim odjemalcem in vsemu delovnemu ljudstvu. Obiščite naše trgovine, kjer boste kupili blago po zmernih cenah in boste dobro postreženi

Kavarna

»Sport«

Sežana

čestita za 29. november

Točimo različna vina prvovrstne kvalitete, kakor tudi brezalkoholne pijače.

Cene konkurenčne, postrežba hitra

TURK ALOJZIJ

gostilničar v Postojni pri kolodvoru

čestita vsem svojim gostom za 29. november

AVTOPODJETJE

»TRANSPORT«

ILIRSKA BISTRICA

čestita za 29. november vsem poslovnim prijateljem

Opozarjamo, da izvršujemo prevoze na kratke in dolge proge ter popravljamo vse vrste motornih vozil

Kmetijska zadruga, posojilnica in hranilnica

Pivka

čestita za državni praznik vsem svojim članom.

Opozarjamo, da imamo vedno naprodaj prvovrstne kmetijske pridelke po zmernih cenah

Prepričajte se!

KOLEKTIV **TOVARNE PLETENIN SEŽANA**

iskreno čestita za državni praznik vsem cenjenim odjemalcem

Pozor!

Izdelujemo prvovrstne pletenine po nizkih cenah

»JADRAN«

export-import

Sežana

čestita za 29. november, Dan republike vsem svojim poslovnim prijateljem in vsem delovnim ljudem Jugoslavije ter se priporoča za nadaljnjo naklonjenost

Za Dan republike čestita vsem svojim članom in vsem delovnim ljudem Jugoslavije

Poslovna zveza za gozdno in lesno gospodarstvo Postojna

Obrtno podjetje

„Mizar“ v Ilirski Bistrici

čestita za državni praznik vsemu delovnemu ljudstvu in vsem poslovnim prijateljem

Kupujte naše prvovrstne mizarske izdelke, ki so naprodaj po nizkih cenah

Gozdno gospodarstvo Postojna

čestita za državni praznik 29. november vsem državljanom Jugoslavije

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

Gradnje

Postojna

gradi vse vrste stavb po konkurenčnih cenah. Vsa dela izvršuje v popolno zadovoljstvo investitorjev

Kolektiv čestita za 29. november vsem delovnim ljudem

Lesno industrijsko podjetje Postojna

čestita za Dan republike vsem državljanom Jugoslavije

JAVOR

TOVARNE VEZANIH PLOŠČ IN FURNIRJA

PIVKA, PRESTRANEK IN BAČ

s poslovalnicami v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu

čestitajo vsemu jugoslovanskemu delovnemu ljudstvu za 29. november.

Kupujte naše priznane izdelke prvovrstne kvalitete!

ELEKTROOBRAT — VODOVODNA INŠTALACIJA — STROJNO KLJUČAVNIČARSTVO · PTUJ

Čestitamo vsem svojim strankam in delovnim kolektivom za praznik 29. november

DELOVNI KOLEKTIV
TITOVIH ZAVODOV

LITOSTROJ

LJUBLJANA

čestita za Dan republike 29. november

DELOVNI KOLEKTIV TOVARNE

INDUPLATI

JARŠE PRI DOMŽALAH

OB PRAZNIKU REPUBLIKE, 29. NOVEMBRU, ŽELIMO VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM MNOGO USPEHA V NADALJNJI GRADITVI NAŠE STVARNOSTI

KOLEKTIV SE ŠE NADALJE TOPLO PRIPOROČA

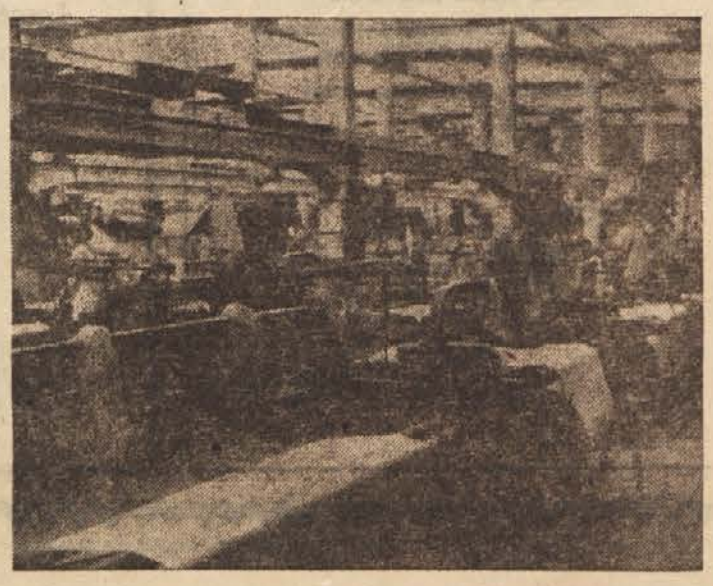

GRAL

Delovni kolektiv širom po domovini po solidnosti in kvaliteti svojih izdelkov in uslug znanega podjetja

AVTOOBNOVA – LJUBLJANA

izreka vsem svojim poslovnim prijateljem najlepše čestitke za veliki praznik 29. NOVEMBER

Kolektiv **Mestne vrtnarije**

v Ljubljani

čestita ob državnem prazniku vsem Ljubljančanom in odjemalcem in priporoča še nadalje svojo bogato zalogo sobnih in vrtnih okrasnih rastlin

---

Delovni kolektiv Gradbenega podjetja **ŠIŠKA** Ljubljana

čestita za praznik republike 29. november vsem delovnim ljudem Jugoslavije

---

Tovarna tehničnih olj

OLJARNA

Ljubljana, Tovarniška ulica

Delovni kolektiv čestita svojim poslovnim prijateljem in potrošnikom za Dan republike 29. november

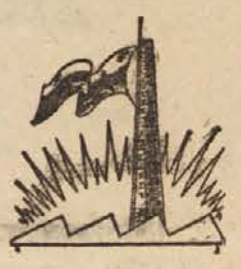

KOLEKTIV

MIZARSKE ZADRUGE

LJUBLJANA - VIČ

POSTOJNSKA ULICA 56 TEL.: 20-410

čestita za Dan republike 29. november vsemu delovnemu ljudstvu

---

Avtopromet in mehanične delavnice

Ljubljana, Savska cesta 2

izvršuje vse prevoze s tovornimi avtomobili po Sloveniji, in po ostalih republikah. Izvršuje vsa mehanična popravila vseh vrst avtomobilov

Izdeluje karoserije za vse vrste tovornih avtomobilov. Izvršuje ličarska in avtotapetniška dela

Kolektiv čestita vsem delovnim kolektivom za Dan republike

Zavod za raziskavo materiala in konstrukci LRS

Ljubljana

Izreka vsemu delovnemu ljudstvu najlepše čestitke za veliki praznik republike, 29. november

---

Montažno podjetje

Toplovod

Ljubljana

Kolektiv čestita za Dan republike 29. november vsem svojim poslovnim prijateljem in delovnim ljudem

---

Industrijski biro

Ljubljana, Parmova 33

Tel. 30-102, 31-205, 39-141

Projektiranje, izgradnja ter uvoz opreme za industrijo celuloze, papirja lepenke in lesovine
Strojne konstrukcije — Investicijski programi

Kolektiv čestita vsem svojim poslovnim prijateljem za Dan republike 29. november

---

GRADBENO INDUSTRIJSKO PODJETJE

GRADIS

LJUBLJANA, BOHORIČEVA UL. 28

TELEFON 39-341, POŠTNI PREDAL 68

Izvajanje gradbenih del vseh vrst: visoke gradnje, nizke gradnje, industrijske gradnje, termoelektrarne, stanovanjski objekti

GRADBIŠČA:
Ljubljana, Zalog, Jesenice, Celje, Maribor, Velika Loka, Koper, Ravne, Krško

OBRATI:

Uprava centralnih obratov v Ljubljani, Šmartinska cesta 32
Mehanična delavnica v Mariboru - Studenci,
Lesni obrati v Škofji Loki
Obrat gradbenih polizdelkov in novih gradbenih materialov v Ljubljani, Šmartinska cesta 100/a in v Brežicah
Projektivni biro v Ljubljani, Bohoričeva ulica 28

Kolektiv čestita vsem svojim poslovnim prijateljem za Dan republike 29. november

---

Podjetje za razdeljevanje električne energije

ELEKTRO LJUBLJANA - OKOLICA

Ljubljana, Parmova 33

telefon: 39-141 poštni predal 70

z obrati in skupinami:
Domžale, Gradbeno-montažna skupina
Notranjsko, Projektantski biro
Grosuplje, Elektromerilni servis
Tacen, Elektrokovinska delavnica

Kolektiv čestita za Dan republike vsem delovnim ljudem

Dobavljamo električno energijo industriji in široki potrošnji projektiramo, gradimo, popravljamo in usmerjamo števce in merilne garniture ter izdelujemo za elektr. vode in naprave potrebne konstrukcije vključno razdelilnike na transformatorske postaje

Tovarna organskih barvil

Celje

čestita vsemu delovnemu ljudstvu za praznik republike 29. november in priporoča cenjenim odjemalcem svoje proivode

29. NOVEMBER!

Lesno industrijsko podjetje

LIP

Šentjur

čestita za Dan republike 29. november vsem ljudem socialistične FLRJ

Projektivni atelje

Celje, Mariborska 91

Telefon 24-88, 26-85

izdeluje načrte za industrijske gradnje, nizke gradnje in za stanovanjske zgradbe

Kolektiv čestita delovnim ljudem Jugoslavije za Dan republike 29. november

Pivovarna Laško

čestita za Dan republike 29. november ter priporoča svoje poznane izdelke, kot so Golding, Jubilejnik in Zlatorog pivo

Metalurško kemična industrija

CINKARNA CELJE

Telefoni: 20-41, 20-42, 20-81, 20-82

Brzojavni naslov: Cinkarna Celje

Železniška postaja: Celje — industrijski tiri Cinkarne

NAŠI PROIZVODI:

- Surovi cink — min. 97,80 % Zn
- Cinkov prah — 97,0 % Zn total
- Rafinirani cink — min. 98,70 % Zn
- Fini cink — min. 99,75 % Zn
- Redestilirani cink — min. 99,85 % Zn
- Cinkova pločevina raznih dimenzij in formatov
- Cinkovi protektorji za kotle
- Cinkove pralnice valovite
- Avtotipijske plošče
- Offset plošče
- Žveplena kislina 60° Bé
- Cinkovo belilo — zlati pečat, beli pečat, zeleni pečat, rdeči pečat
- Kromov galun
- Natrijev hidrosulfit
- Natrijev sulfid — surovi
- Natrijev sulfid — čisti
- Cinksulfat
- Natrijev silikofluorid
- Barijev sulfid
- Zelena galica
- Litopon
- Ultramarin
- Svinčeni minij 30 %
- Svinčeni minij 32 %
- Svinčena glajenka čista
- Superfosfat
- Modra galica
- Metalit

V valjarni uslužnostno valjamo tudi svinec, kositer in srebro

čestita vsem poslovnim prijateljem za Dan republike — 29. november

Trgovsko podjetje **STEKLO-BARVE** Ljutomer

čestita ob državnem prazniku vsem svojim strankam in ostalemu delovnemu ljudstvu občine Ljutomer

Pozor! Naše blago je prvovrstne kvalitete! Obiščite našo trgovino in prepričali se boste. Blago prodajamo po zmernih cenah

---

Trgovsko podjetje

„Sloga“

Gornja Radgona

s svojimi poslovalnicami z galanterijskim, špecerijskim, tekstilnim blagom, pohištvom in tekočimi gorivi
čestita za 29. november in se priporoča

Gostinsko podjetje Ribnica

na Dolenjskem

čestita za 29. november vsem obiskovalcem svojega gostišča, kjer je izvrstna kuhinja in točijo prvovrstna vina po zmernih cenah

---

Kmetijska zadruga Dobrepolje

čestita za Dan republike vsem zadružnikom ter delovnemu ljudstvu naše države

---

Komunalna banka Murska Sobota

s podružnicama v Gornji Radgoni in Ljutomeru

čestita ob državnem prazniku vsem svojim komitentom

Pozor! Vlagajte svoje prihranke v naše denarne zavode, ker je obrestna mera zelo povoljna in tajnost vlog zajamčena

---

Kmetijsko gozdno gospodarstvo Lendava

čestita ob državnem prazniku 29. novembru vsemu delovnemu ljudstvu naše domovine Jugoslavije

---

Zadružna hranilnica in posojilnica Murska Sobota

čestita ob državnem prazniku 29. novembru vsem svojim članom, podjetjem in ustanovam

---

Okrajni ljudski odbor
Okrajni komite ZKS
Okrajni odbor SZDL
Okrajni komite LMS
Okrajni sindikalni svet

MURSKA SOBOTA

čestitajo za 29. november, Dan republike vsemu prebivalstvu okraja

---

Kolektiv

Tovarne dežnikov Lendava

čestita vsem delovnim ljudem Jugoslavije za 29. november — Dan republike

Priporočamo svoje kvalitetne renomirane izdelke

Trgovinska zbornica

za okraj

Murska Sobota

čestita ob državnem prazniku vsem trgovskim krogom z željo za čimvečji napredek v korist delovnega ljudstva mursko-soboškoga okraja

---

Vsemu prekmurskemu delovnemu ljudstvu čestitajo ob državnem prazniku

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI KOMITE LMS
OBČINSKI SINDIKALNI SVET

GANKOVA

Slatinsko podjetje

Radenska slatina

eksploatacija mineralne vode

Slatina Radenci

Za praznik 29. november čestitamo vsem delovnim ljudem Jugoslavije

---

RUDNIKI, LIVARNE, KAMNOLOMI, GRADBENIŠTVO

Proizvajamo iz vseh vrst SM in elektro jekla:

valjane profile, odkovke, ulitke — rezilno orodje, kolesne stavke za rudniške in gradbene vagonete, kvalitetna pnevmatska vrtalna kladiva in rezervne dele, pnevmatske nabijače peska za livarne

RAVNE

Železarna Ravne

tovarna plemenitih jekel — **Ravne na Koroškem**

Pozdrav za praznik domovine — 29. november, Dan republike!

Računi brez solz

Matematika po novem: zabava in umski šport

Lep čas si že prizadevajo matematiki na obeh straneh Atlantika, da bi posredovali mlademu rodu matematiko na nov, sprejemljivejši način. Namesto »matematike solz« želijo uvesti v šole »matematiko zabave in umskega športa«. Tak način pouka narekuje sodobni vrtoglavi tempo znanosti in tehnike.

Zakaj omenjajo reformatorji šole prav matematiko na prvem mestu? Zato, ker je ta veda temelj vse sodobne znanosti in ker spričo naglega razvoja vsepovsod primanjkuje inženirjev in še posebej fizikov. Za to obdobje je nemara značilna polemika, ki se je nedavno razvnela v ZDA ob ugotovitvi, da šolske ustanove ne dajejo več dovolj tehničnega kadra. Pomanjkanje dobrih tehničnih strokovnjakov pa ni le problem velikih, marveč sorazmerno s številom prebivalstva tudi manjših dežel, in sicer večjih zato, da se obdržijo na vodilnem mestu, manjših pa zaradi tega, da bi se iztrgale iz stoletne zaostalosti.

Dejstvo, da je matematika v šolah malone po vsem svetu še vedno najbolj suhoparen predmet — da uporabimo najmilejši izraz — je povsem v nasprotju s tempom in časom, v katerem živimo. Ne glede na konkretni pomen matematike je po mnenju sodobnih pdagogov že skrajni čas, da se odstrani napačno mnenje o

Za šalo in zares so se fantje postavili pred tablo, popisano z učenimi formulami

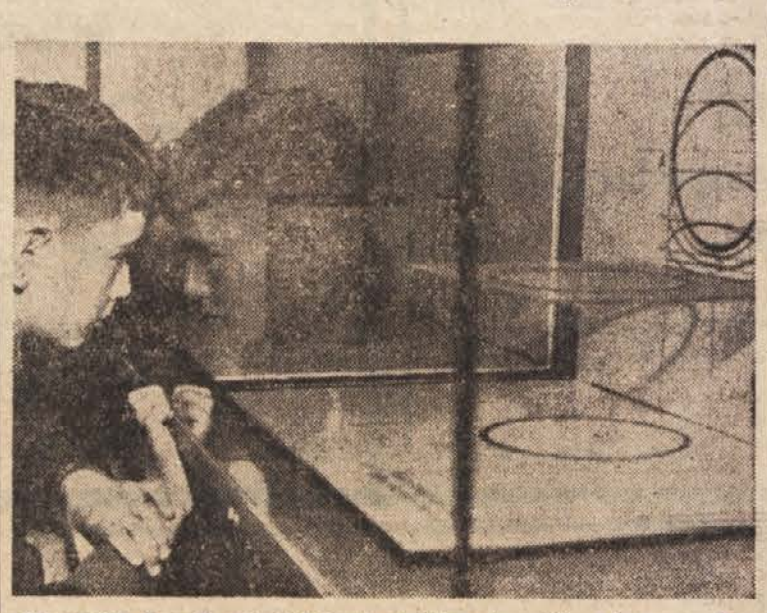

V pariški Palači odkritij imajo tudi matematično dvorano. Igra krogov na sliki sili mlade možgane k razmišljanju

»suhoparnosti in težki umljivosti« matematike ter se temu predmetu zagotovi mesto, ki mu v resnici gre.

To vprašanje je obdelala francoska profesorica Felixova v svoji knjigi »Moderni pogled na matematiko«, univerza v ameriškem Illinoisu pa ima že osmo leto pedagoški razred, kjer proučujejo nove metode pri pouku tega predmeta. Zanimivo je mnenje prof. Karla Mengerja, ki pravi: »Matematični učni načrti se niso spremenili že 250 let. Iz rodu v rod prenašajo vzgojitelji metode, ki so jih izoblikovali matematiki 17. in 18. stoletja.« Menger dodaja, da so otroški možgani zelo prožni in sprejemljivi, le osnovna matematična tehnika mora biti oblikovana duhovito, mikavno.

Na splošno zagovarjajo reformatorji pouka matematike dvoje smeri. Predvsem bi bilo treba temu predmetu odvzeti »grozljivo obleko pošastnosti« ter ga posredovati tako, da bi otroci že v zgodnjih letih čutili zanimivost matematične igre. Iz pouka matematike bi bilo treba pregnati solze in poudariti njeno zabavno stran, pravijo oblikovalci psihološke strani matematične šolske reforme.

Ključ za vrata, onstran katerih je matematika mikavna, pa ni le v psihološki reformi. Vrsta matematikov meni, da je treba izvesti reformo tudi z drugega vidika. Valušinski pravi, da so nekateri matematični teoremi tako rekoč potegnjeni izpod čarobnega klobuka in se jih morajo učenci naguliti na pamet podobno kot na primer pri zemljepisu razdelitev določene dežele na upravne enote. Profesorica Felixova primerja sedanji pouk matematike z učenjem naravoslovja iz knjige, v kateri bi pisec zmašil zajce in kokoši v isti koš samo zaradi tega, ker so pač domače živali. Mnogi matematiki menijo, da je treba tudi koše srednješolske matematike temeljito očistiti, stresti iz njih vsebino in jo smiselno razporediti po merilih logike.

Naj končamo z zaključnim poglavjem omenjene knjige prof. Felixove: »Ali se ne sliši čudno, če kdo pravi, da je njegov sin slab v matematiki in fiziki, sicer pa kar dobro vozi? V dobi atomov, elektronike, avtomatične proizvodnje in astronavtike ima ta »sicer« čedalje manj veljave, saj je nekdo popolnoma upravičeno dejal, da živimo v dobi inženirjev...«

Vzemite denar!

Sredi japonskega mesteca Čiba so pritrdili na brzojavni drog škatlico. Na pokrovu, ki ga lahko vsakdo dvigne, je zapisano: »Če ste zares v stiski, vzemite denar.« Razen Čibe ima take škatlice še 170 japonskih mest in vasi. Člani društva »Sol in zemlja« skrbijo, da je v njih vedno nekaj denarja. Sčasoma so se na škatlice navadili tudi že številni nečlani, ki mimogrede mečejo vanje drobiž. Združenje »Sol in zemlja« je ustanovil japonski pesnik Šinači.

Paraliza v ČSR

Leta 1948 so imeli v Pragi 444 primerov otroške paralize, pred petimi leti jih je bilo 215, lani pa le 50, od teh eden s smrtnim izidom. Otroke do 14. leta so dvakrat cepili, bolezen pa je skoraj povsem izginila. V letošnjem letu ni bilo v Pragi nobenega težjega primera otroške paralize.

Barvni posnetki želodca

Profesor Hillemon je pokazal na zdravniškem zborovanju v Parizu nekaj zanimivih barvnih posnetkov želodca. Avtor meni, da je fotografija, ki jo pri pregledu želodca napravijo z gastroskopom, najvernejši dokument o stanju želodčne sluznice, kar praktično pomeni, da je po tej metodi mogoče ugotoviti želodčni čir ali raka, še preden se začno bolečine.

Göringova vila — otroški vrtec

Nürnberška občina je sklenila spremeniti bivšo vilo Hermanna Göringa v otroški vrtec. V nacističnih časih je Göring stanoval v tej vili, kadar je hodil na lov, hkrati pa je v njej spravljal umetniške predmete, ki so jih naropali v evropskih muzejih in v zasebnih zbirkah.

Ženska oropala banko

Londonsko sodišče je zaprlo neko žensko, ki je na doslej neznan način izropala glavno blagajno neke londonske banke in odnesla 20.000 funtov. Policija je preiskala njeno stanovanje in našla del te vsote, o preostalem denarju pa vlomilka ne mara povedati, kam ga je skrila. Po mnenju policijskih strokovnjakov je ženska pokazala presenetljive vlomilske sposobnosti, saj je odprla trezor, o katerem so trdili inženirji, da bi vanj ne prišla niti muha.

Ločitev zaradi krokodila

Sodišče je ugodilo zahtevi Sheile Blomfieldove, ki je vložila tožbo za razvezo zakona. Možu Petru, ki je po poklicu naravoslovec, je očitala »duševno krutost«, kakor je pravno formulirana njena zahteva. Profesor Peter Blomfield ni maral spraviti iz stanovanja kač, krokodilov in drugih živali. Rekel je, da so mu te živali za študij nujno potrebne. Dejstvo, da je profesor še kar naprej imel živali v majhnem stanovanju, tako da je njegova žena živela v njihovi neposredni bližini, je »okrutnost višje stopnje«, je rekel sodnik. »Seveda je žena živela dan in noč v nenehnem strahu.«

Sodnik meni, da bi mnogi ljudje raje stanovali skupaj s tigrom kakor pa s temi »zahrbtnimi plazilci«. Sodišče je ugodilo Sheilini zahtevi, profesor pa bo moral poravnati stroške.

Sheila je povedala, da sta se s Petrom poročila leta 1946. Takrat se je zanimal za tropske ribe, ki jih je bilo vse polno v stanovanju. Potem se je začel navduševati za plazilce. Posode in kletke s kačami so stale v prednji sobi, v kuhinji in vsepovsod.

»Seveda mi je šlo vse to na živce,« je povedala Sheila. »Lepega dne si je v živalskem vrtu izposodil krokodila in ga spravil v kopalno kad.« — »Mislim, da ni treba posebej razlagati,« je rekel profesor po razpravi, »da se v čisto znanstvene namene zanimam za plazilce.«

V nekaterih ameriških mestih imajo težave s starimi avtomobili, ki jih lastniki puščajo kar na cesti. Nemara prav zato, da bi spravili ta vozila s cest in jih zbrali na tako imenovanem avtomobilskem pokopališču, od koder potem s tovornjaki odvažajo staro železo v tovarno, so organizirali svojevrstne dirke, da bi zadostili »otroku in navihancu v možu«, kakor pravijo. Čez drn in strn divjajo stari avtomobili, vozniki pa skušajo drug drugemu zastaviti pot. Hrušča in trušča je na pretek, posledice pa vsaj za ljudi niso hude, saj znaša največja možna hitrost le 35 km na uro. Pravijo, da so moški na cestah mnogo bolj previdni, če si na dirkah starin izostrijo refleks.

Zanimive številke

Navdušeni statistiki so pred kratkim izračunali, koliko časa bi trajala z raznimi prevoznimi sredstvi vožnja na Mesec. Pešec, ki hodi s hitrostjo 5 km na uro, bi potreboval za pot od Zemlje do Meseca osem let in 280 dni. S kolesom bi se pri hitrosti 30 km na uro vozil leto in 163 dni, z avtom, ki zmore 100 km na uro, bi potoval 160 dni, v letalu s hitrostjo 900 km pa bi mu zadostovalo dvajset dni. V umetnem satelitu, ki leti s hitrostjo 28.000 km na uro, bi potoval človek do Lune 13 ur in 13 minut. Mesec torej ni tako daleč. — Isti navdušeni ljubitelji številk so izračunali, da človek, ki doživi 70 let, prespi 23 let, govori 13 let, šest let pa jé.

Harry Whittington

ČLOVEK v senci

22

Ed Yates je gledal za njim, nato pa je spustil cigareto v pesek, s peto poteptal ogorek in stopil v okrepčevalnico »Pri kapljici«, ki je bila edini gostinski obrat v Spurlinu.

Lastnik se ni menil za čistočo in red, ker ni imel tekmeca. V malomarno opremljeni sobi je stala smolnata, zamaščena točilna miza, ob stenah pa nekaj belih mizic. Pri točilnici sta stala dva delavca z Zlatega dvora, v kotu pa se je Virgil Renchler pogovarjal s šerifovim pomočnikom Abom Begleyem. Na mizi sta imela steklenico dobrega žganja.

Oskrbnik Zlatega dvora Ed Yates je obstal med podboji in se zazrl proti Renchlerju v upanju, da bo skrivaj zbudil njegovo pozornost. Lastnik Zlatega dvora je pravkar iznova nalival kozarce. Šerifov pomočnik Ab Begley je bil že od daleč videti nekam rožnato razpoložen, oskrbnik Ed Yates pa je zafrkljivo šobil ustnico, ko je opazil, da se Renchler skuša vesti do šerifovega pomočnika prav prijateljsko, po domače, kakor da sta krave skupaj pasla. Pomočniku Abu je močna pijača silila v možgane. Renchler je za dobrega opazovalca preveč pretraval, z besedo in kretnjo je hlinil vesolost in zadovoljstvo, da je sklenil prijateljstvo z velikim šerifovim pomočnikom. Ab Begley se je vedel kot napihnjena, pijana reva.

Renchler se je ozrl naokoli, Yates je prestregel njegov pogled. Gospodarju je dal znamenje, ta pa je razumevajoče prikimal. Široko nasmejan je nekaj rekel šerifovemu pomočniku Abu Begleyu in ga prijateljsko potrepljal po plečih. Takoj potem je vstal in stopil k svojemu oskrbniku.

»Šerif je bil pravkar na sodišču. Odpeljal se je proti Zlatemu dvoru,« je poročal oskrbnik.

»Zdaj ne morem ven,« je rekel Renchler in namrščil obrvi. »Mislim, da bo začel brbljati.« Komaj zaznavno je njegov pogled oplazil pijanega šerifovega pomočnika.

»Sadler je bil v prvem nadstropju,« je dodal oskrbnik Yates.

Renchler je zajel sapo in zamrmral: »Kaj neki... Hm, prav gotovo je dobil pismeno dovoljenje za preiskavo, Poslušaj, Yates, vrni se na farmo!«

»Prav,« je odgovoril oskrbnik Yates in prikimal, češ da razume. »Sicer pa Sadler ne bo mogel dlje kot do straže pri vhodu.« Kot mimogrede se je Yates ozrl po šerifovem pomočniku, ki je še vedno ždel za mizo, potem pa se je obrnil na peti in odšel.

Renchler si je popravil suknjič na širokih plečih, si naravnal kravato, si s prsti pogladil goste lase in se zravnal kot govornik, ki se odpravlja na oder. Nato se mu je obraz razlezel v širok nasmeh. Vrnil se je k mizi, za katero je šerifov pomočnik Ab Begley zaverovano strmel v steklenico dragega žganja in v kozarček pred seboj. Na njegovem licu z mehkimi potezami se je risala neodločnost. Rahlo se mu je začelo vrteti. Takoj ko je Renchler prisedel, se je šerifov pomočnik Ab zadovoljno nasmehnil, zakaj spomnil se je, da je sklenil prijateljstvo z mogočnim lastnikom Zlatega dvora. Skozi rahlo omotične možgane mu je prodrla meglena misel: če bom kdaj v zadregi, se bom oglasil pri prijatelju Virgilu Renchlerju, ki je dovolj vpliven in bogat, da mi bo lahko pomagal, saj sva prijatelja.

Trinajsto poglavje

Šerif Ben Sadler je zavil na cesto, ki je peljala proti Zlatemu dvoru. Zaradi nagle vožnje je stari ford strahovito ropotal in se stresal. Ben je pritisnil na hupo, ki je jeknila v soparno tišino. Nestrpen je bil spurlinski šerif Ben.

Stražar je s puško na rami prilezel iz ilovnate kolibe in premeril šerifa od glave do peta. Neprijazno je gledal, prav počasi se je približal ograji.

»Glej no, da se vam ljubi v tej pripeki,« je rekel.

»Odprite!« je ukazal šerif Ben in se nagnil skozi okno avtomobilskih vrat.

Oboroženi stražar ga je začudeno pogledal in odkimal. »Nemogoče, šerif,« je rekel, »nikogar ni doma. Sicer pa imam zaradi vas še posebna navodila.«

»Nič ne de, če ni nikogar doma. Odprite!«

»Naročili so mi, da vas ne smem spustiti na farmo,« je odvrnil oboroženi vratar in se nesramno nasmehnil.

»Imam nalog za preiskavo,« je rekel šerif.

»Hm, če je tako, šerif... čemu pa ne greste preiskovat drugam?« Stražar se je nasmehnil lastni duhovitosti. Nekaj trenutkov se je zadovoljno hahljal onstran zapornice.

Ben je segel po samokresu in nameril cev proti stražarjevemu trebuhu.

»Imam tudi tole,« je pojasnil svojo kretnjo. »Zdaj pa mi dajte to svoje krepelce in odprite zapornico!«

Stražar je otrpnil in se zmedeno zazrl v cev šerifovega samokresa. Razmišljal je trenutek ali dva, potem pa je skomignil z rameni in ponudil šerifu čez ograjo svojo puško s kopitom naprej.

Ben Sadler je zlezel iz svojega starega forda. Ves prepoten je bil od nemira in vročine. Sonce je neusmiljeno žgalo. Cev njegovega samokresa je še vedno štrlela proti stražanju, ki je voljno izročil puško. Šerif se je umaknil, vrgel puško na zadnji sedež in zlezel v avto. Niti za trenutek ni umaknil pogleda s stražarja.

»Gospodu Renchlerju ne bo všeč,« je rekel razoroženi vratar.

»Vsekakor tega ne delam v njegovo zabavo,« je suho odvrnil šerif.

Zapornica se je odprla na stežaj. Šerif Ben je menjal brzino in švignil mimo stražarja. V trenutku je ugotovil, da je možakarju izginila z lic prav vsa poprejšnja nesramnost. Ni utegnil razmišljati, ali mu privošči, stražar pa se je že ukvarjal z mislijo, kaj neki bo zdaj, ko je s svojo nepazljivostjo dovolil šerifu prehod. Sredi ceste je stal in majal z glavo.

Šerif Ben je pred veliko hišo obrnil voz, nato je pritisnil na zavore in se ustavil sredi dvorišča. Prah, ki ga je bil dvignil, se je počasi usedal na voz in nanj, ki je gledal skozi odprto okno.

Pes ni bil privezan. Pognal se je proti fordu in glasno lajal. Skakal je v odprto okno in skušal kaj zgrabiti. Penil se je od laježa. Ben je ves čas pogledoval psa. Kadarkoli se je žival pognala proti avtomobilskemu oknu, je njegov peneči se gobec med velikima šapama skoraj povsem zaslonil odprtino. Ben je vzel v roke samokres in pritisnil za kljuko.